

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2025. április 22–24.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

Az amerikai repülőgép-hordozók szerepe a második világháború csendes-óceáni hadszínterén

Jelige: Danger Zone

Pályamunka lezárásának időpontja: 2025.január

2025.

Tartalom

1. Témaválasztás és motiváció.....	- 3 -
2. Repülőgép-hordozók.....	- 5 -
2.1 Fogalommagyarázat.....	- 5 -
2.2 A Repülőgép-hordozók történeti fejlődése	- 6 -
3. Erőkitetítés szerepe	- 8 -
4. 1941-1942 első fele	- 10 -
4.1 Pearl Harbor.....	- 10 -
4.2 Az ellentámadás	- 13 -
4.3 Korall-tenger	- 15 -
4.4 Midway.....	- 17 -
5. 1942 második fele 1943.....	- 21 -
5.1 Salamon szigetek, Guadalcanal.....	- 21 -
5.1.1 Salamon szigetek 1942 augusztus 23-25 Tokió express leállítás.....	- 26 -
5.1.2 Santa-Cruz szigetek csata 1942. október 26-27	- 27 -
5.2 Bunai csata	- 28 -
5.3 1943 hordozók	- 28 -
5.4 Tarawai csata.....	- 29 -
6. 1944.....	- 30 -
6.1 Kwajalein.....	- 30 -
6.2 1944. 06.15 Mariana szigetcsoport.....	- 31 -
6.4.1 1944.október 17.....	- 33 -
6.4.2 1944.10.23-26	- 35 -
7. 1945.....	- 38 -
7.1 1945 február.....	- 38 -
7.2 Okinawa	- 39 -
7.3.Veszteségek és előállítások.....	- 40 -
7.3.1 USA előállítása	- 41 -
7.3.2 Veszteségei.....	- 41 -
8. Következtetések.....	- 42 -
9. Irodalomjegyzék:.....	- 43 -
10. Függelék.....	- 46 -

1.Témaválasztás és motiváció

Intézményi Tudományos Diákköri Konferenciára választott témám az amerikai repülőgép-hordozók szerepe a második világháború csendes-óceáni hadszínterén. Bár Magyarország nem rendelkezik haditengerészettel, ebből következően repülőgép-hordozókkal sem, de ezek a NATO egyes tagállamainak haderejében mind a múltban, mind a jelenben kiemelt szerepet töltöttek és töltenek be, lehetővé téve a világ bármely távoli pontján a katonai jelenlétet. Volt alkalmam személyesen is megtekinteni egy már szolgálaton kívüli, múzeumként funkcionáló amerikai repülőgép-hordozót, a CV 16 USS Lexington-t Corpus Christin, Texas államban. Lenyűgözött a felszereltsége, a szervezettsége és a méretei. Ez az élmény is további motiváció volt ennek a témának a további vizsgálatára.

A repülőgép-hordozók vizsgálata sok szempontból nagyon fontos. A nagyhatalmak haditengerészetének meghatározó elemei, így egy konfliktus helyzetben szerepük jelentős. Ebből adódóan segíthet adott államok védelmi stratégiájának tervezésében. A repülőgép-hordozók összetettségét is érdemes vizsgálni, hiszen több haderőnem együttműködése figyelhető meg különböző hadszíntéri műveletekben. Emellett mind taktikai, műveleti és stratégiai szinten is alkalmazzák őket. A logisztikai támogatása egy ilyen eszköznek bonyolult és nagy szervezettséget igénylő folyamat.

A napi geopolitikában és konfliktusokban a repülőgép-hordozóknak jelzésértéke van, így tulajdonképpen rá tud világítani a világban válsággócokra. Egy 21.századi konfliktusban melyben nagyhatalom (pl.: az Amerikai Egyesült Államok) is részt vesz, vagy valamely felet támogatja, a repülőgép-hordozók, mint erődemonstráló és elrettentő eszközök hamar megjelennek a térségben. (Pl.: izraeli-palesztin háború és az amerikai hordozók Izrael partjainál).

A repülőgép-hordozókkal rendelkező országok közül az Amerikai Egyesült Államok repülőgép-hordozóival szeretnék foglalkozni a második világháború csendes-óceáni hadszínterén. Azt szeretném vizsgálni, hogy a repülőgép-hordozók milyen szerepet töltöttek be a második világháború különböző csataiban, illetve azt, hogy a csaták és a háború kimenetelét milyen módon befolyásolták. A hipotézisem szerint, az Amerikai Egyesült Államok a repülőgép-hordozók nélkül, nem tudta volna megnyerni a háborút a japánokkal szemben. A vizsgálatot úgy végzem el, hogy a második világháború csatái és hadműveletei közül megkeresem azokat, melyekben a repülőgép-hordozók

jelentős szerepet töltöttek be, majd azok elemzésével meghatározom a pontos feladatukat és szerepük jelentőségét.

2. Repülőgép-hordozók

2.1 Fogalommagyarázat

„A repülőgép- (helikopter-) hordozó hajó, más (korábbi) néven repülőgép-anyahajó, a hadihajók egyik fajtája, a haditengerészeti (felderítő, bombázó, szállító és vadász-) repülőgépek, valamint helikopterek mozgó támaszpontja”¹. Az anyahajók és a repülőgép-hordozók közötti legfőbb különbséget az jelentette, hogy az anyahajók nem rendelkeztek repülőfedélzettel, kizárólag a hidroplánok tárolására, némelyikük a vízrebocsátására és onnan történő kiemelésére voltak csak alkalmasak. A repülőgép-hordozókon már kerek repülőgép voltak, leszállópályával. Ez mindenképpen hasznos volt a különböző államok számára, hiszen a hordozók által a repülőök sokkal szélesebb spektrumban tudtak feladatokat ellátni. Kezdetben a fő feladatuk a repülőgép-hordozón lévő repülőöknek az volt, hogy berepüljék az ellenséges légtérre és felderítsék azt. Azonban a haditengerészet felismerte annak a lehetőségét, hogy ha már repülőgépet juttatunk az ellenséges terület közelébe akkor a felderítésen kívül, az a repülőgép akár a területeket támadni is tudja. Ezt a támadó funkcióját a második világháború során sokszor megfigyelhetjük.

A repülőgép-hordozók az amerikai haditengerészet kötelékébe tartoznak, annak központi elemei. A haditengerészeti erők közül a legszélesebb spektrummal rendelkezik, ugyanis alkalmas a „tengerek ellenőrzésére, csapások végrehajtására, valamint az elektromágneses spektrumban és a kibertérben történő manőverezésre.”² Jelenleg az amerikai haditengerészetben a repülőgép-hordozók, úgynevezett strike battle group, vagyis csapásmérő csoport formációban vesznek részt a műveletekben. Ezt a csoportot a hajók, a tengeralattjárók maga a repülőgép-hordozó, a repülő eszközök, illetve a személyzet alkotják. A csapásmérő csoportot békeidőszakban és háború esetén is bevetetik.

A repülőgép-hordozókon más típusú repülőgépek szolgálnak, mint a hagyományos értelemben vett légierőnél, ugyanis itt méretre kisebb és általában behajtható szárnyú gépeket alkalmaztak, az okból, hogy minél több elférjen a hordozón, mivel a hordozók tárolókapacitása korlátozott. A repülőgépeknek ellenállónak kellett lennie a sós tengeri levegővel szemben. A repülőgép-hordozón

¹ Krajnc Zoltán, Forgács Balázs, Göcze István, Szabó József, Szabó Miklós, Padányi József, 2019: Hadtudományi Lexikon, Dialóg Campus, Budapest

² Americas navy: Aircraft Carriers – CVN, 2021.11.12.

lévő repülőgépeknek erős szerkezettel és futóművel kellett rendelkezniük, hogy a leszállást végre tudják hajtani.

A repülőgép hordozón a második világháború idején négy fő repülőgép típus található meg: zuhanóbombázó, torpedóvető, vadászgép és felderítő repülőgép.

A zuhanóbombázók alapvetően két személyes repülőgépek, melyek bombáikat 800m körül dobják le meredek szögben a célhajóra. A bombák becsapódási ideje körülbelül 1 perc volt, így ezek ellen nagyon nehéz volt védekezni. Inkább az amerikai haditengerészetet jellemezte, hogy ezeket a típusokat alkalmazták. A torpedóvetők inkább 3 személyesek voltak, alacsonyabban, lassabban és egyenesebben közelítették meg a célhajót, mint a zuhanóbombázók. Torpedóját körülbelül a céltól 1000 m-re dobta le. Ezek alkalmazása főleg a Japán Császári haditengerészetre volt jellemző. Az ellene való védekezés nehéz volt, de a hajók bizonyos manővereivel nem volt lehetetlen. A vadászgépek általában egyszemélyesek voltak. Fő feladatuk a támadó repülőgépek védelme és kísérése volt. Emellett a hordozó légterét is biztosította, védte az ellenséges támadó repülőgépektől. Szükség volt ezen kívül még felderítő repülőgépekre is, akik néhány száz km-es körzetben derítették fel a hadszínteret. Többszemélyes gépeket alkalmaztak erre a célra, mert ezek nagyobb eséllyel tértek vissza.

2.2 A Repülőgép-hordozók történeti fejlődése

A legelső anyahajónak, az 1861-65 zajló amerikai polgárháborúban részt vevő folyami hajót tartják, mivel ez a hajó a 905m³³ nagyságú Union léggömböt szállította a fedélzetén. Tulajdonképpen ez esetben kapcsolódott először a légierő és a haditengerészet ilyen szorosan. A valódi értelemben vett repülőgép-hordozókat kezdetben a már rendszerben nem szereplő, „kiöregedett” csatahajókból alakították ki és kifutópályát tettek rájuk. A legelső klasszikus értelemben vett repülőgép-hordozó terve a francia Clement Ader hadmérnök nevéhez köthető. Azonban az ő terveinek elkészítését nem vállalták, hiszen gondolatai bár jövőbe mutatóak voltak, az ország haditengerészetének fejlettsége nem állt azon a szinten. A mai értelemben vett repülőgép-hordozók az első világháború idején jelentek meg, de szerepük elhanyagolható volt, elterjedésük hosszadalmas folyamat volt. A haditengerészet vezetői nem tulajdonítottak nekik nagy jelentőséget, illetve a légierő fejlettsége sem érte el azt a szintet, hogy repülőgép-hordozók bevetésére szükség lett volna. Azonban az első világháborút követően hatalmas fejlődésen mentek keresztül. Az első világháborús változatok

³ Nagyvárad Sándor: Tengeren hajók, hajókon repülőgépek: 15. oldal

„felismerhetetlen formájúak”⁴ voltak, a második világháború idején megjelentekhez képest. A harci repülőgépek megjelenése magával hozta azt a folyamatot mely során megjelent a legelső hagyományos repülőgép-hordozó. Az eredeti terveket L.M. Macievics, orosz pilóta készítette el, de 1910-ben hirtelen bekövetkezett halála miatt, tanítványa M.M. Kanokotin némi átalakításokkal próbálta befejezni. Azonban ez kudarcba fulladt, mert túl nagy lett volna a költségvetése, illetve Kanokotint Távol-Keletre vezényelték, az amuri flottillához.

1903-ban Nagy-Britannia hadihajóról felbocsátható léggömböket alkalmazott, majd azzal kezdtek el kísérletezni, hogy a hajókat tárolási funkcióra alkalmazták. Vagyis a gyakorlatban vízi repülőgépeket alkalmaztak, de úgy, hogy daru segítségével be és kiemelték őket a víz felszínéről, a hajón csak tárolták és a helyszínre vitték a repülőgépeket. Azonban ez a módszer háborús körülmények között nem volt alkalmazható, mert hosszú és körülményes folyamat volt. A két legnagyobb problémát a hajóról felszálló repülőgépek esetében a felszállás során az erős széllesek, illetve maga a leszállás jelentette. Így erre azt a megoldást találták ki, hogy a hajó felszálláskor forduljon széllel szembe, illetve vízi repülőket alkalmazzanak és továbbra is a vízre szálljanak le, majd onnan emeljék őket a hajóra daruval. Az első sikeres kísérletet 1912-ben hajtották végre, Short S-27 típusú vízi repülőgéppel, Hibernia sorhajóval.

Az Egyesült Államokban, Ellyson mérnök-hadnagy tett kísérleteket a repülőgép-hordozók létrehozására. Terveiben az szerepelt, hogy a hadihajón építsenek „legalább 100m hosszú, sima felszínű leszállópályát”⁵. A legelső repülőgép-hordozónak, pontosabban vízirepülőgép-hordozónak 1912 óta a brit Hermes kiscirkálót tartják, amelyet átalakítottak úgy, hogy elöl repülőgép-indító görgőkocsis hidat, míg hátul sima repülőgép-tároló fedélzetet szereltek fel. A hajón „2 darab”⁶ vízi repülőgépet helyeztek el. Az első világháborúban jellemzően a különböző országok ezeket a típusú vízirepülőgép-hordozókat alkalmazták. Feladataik közé tartozott: légi felderítési tevékenység, illetve a bomba és torpedó támadások ellen is fontos szereppel rendelkeztek. Azonban felismerték azt is, hogy a vízi repülőgépek helyett inkább szárazföldi, kerek repülőgépeket lenne célszerűbb alkalmazni, hogy a leszállás is megoldott legyen. Az új típusú repülőgép-hordozókkal szemben olyan elvárások jelentek meg, mint pl.: a repülőgépek tárolására alkalmas kellően nagy hangár, illetve egy sima felületű, kellő hosszúságú, akadálytalan fedélzet, mely miatt minden akadályt a fedélzetről el kellett távolítani és így a felépítményeket a hajó fedélzetének szélére, oldalára kellett szerelni.

A két világháború közötti időszakban a repülőgép-hordozók fejlődésének nagy lendületet adott a 1922-ben létrejött washingtoni flottaegyezmény. Az egyezmény célja az volt, hogy a benne részt vevő

⁴ Hugh Power: Carrier Lexington, Preface: 14.oldal

⁵ Dr. Bak József -Sárhidai Gyula: Repülőgép-anyahajók és repülőgép hordozók 1912-2005: 9.oldal

⁶ Dr. Bak József -Sárhidai Gyula: Repülőgép-anyahajók és repülőgép hordozók 1912-2005: 10.oldal

hatalmak csatahajóinak és repülőgép-hordozóinak együttes összvízki­szorítását korlátozza, illetve az hajótípusonként meghatározza azok összvízki­szorítását. Ennek eredményeként az államok kénytelenek voltak csatahajókat kivonni, azonban repülőgép-hordozók együttes összvízki­szorításának értékét egyik állam sem haladta meg, sőt lehetőséget adott továbbiak létrehozására.

A második világháborúban két különböző típusú repülőgép-hordozó volt jellemző. Az egyik típus, melyet a Washingtoni-egyezmény hatására, illetve a körülmények miatt csatahajóból repülőgép-hordozókká alakítottak át. Ezek a hordozók jóval sérülékenyebbek voltak. Erre a típusra példa az amerikai haditengerészetből, a CV-2 Lexington és a Yorktown.

A másik típus az, amelyet eredetileg is repülőgép-hordozónak építettek. Erre példa az Enterprise vagy a Hornet.

3. Erő­kivetítés szerepe

„A katonai erő kivetítése, amely az állam nemzeti ereje katonai részének külföldi alkalmazása, katonai műveletek végrehajtására, amelyet a fegyveres erők – nemzeti és vagy szövetségi keretek között – hajtanak végre, illetve egy bővebb „össznemzeti” végrehajtást, amelyben az állam vagy a szövetség minden rendelkezésre álló erejét (képességét) alkalmazza. “⁷ A tengerentúli bázisok létrehozása mögött hosszú távon politikai cél van. Az erő­kivetítés legáltalánosabb megjelenése a légierő bázisok, repülőterek. „Az erő­kivetítés magában foglalja a mozgósítást, az áttelepülést, az erők alkalmazását, az erők fenntartását és a visszatelepülést.”⁸

A katonai bázisokat tekintve megkülönböztethetünk országon belüli és országhatáron kívüli (tengeren túli) katonai bázisokat. Tulajdonképpen a tengeren túli (overseas) bázisok az adott hatalom irányítása alatt, de egy másik ország területén vagy fennhatósága alatt található meg. Általában egy erősebb nagyhatalom létesít bázisokat egy szegény, kisebb ország területén, hiszen amely országok jelentős szerepet akarnak játszani a világpolitikában, befolyásolni azt akkor elengedhetetlen az overseas bázisok fenntartása.

⁷ Krajnc Zoltán, Forgács Balázs, Göcze István, Szabó József, Szabó Miklós, Padányi József, 2019: Hadtudományi Lexikon, Dialóg Campus, Budapest

⁸ Hadtudomány, Hadművészet: Csengeri János: Az országhatáron túl telepített katonai bázisok relevanciája napjainkban 2021/3: 4. oldal

Az Amerikai Egyesült Államok történelme során mindig is fontos volt a tengeren túli bázisok fenntartása, a tengerentúli befolyás növelése. Ebből adódóan a világ legtöbb tengerentúli bázisával az Amerikai Egyesült rendelkezik. Ezeknek a bázisoknak a szerepe a második világháborúban is meghatározó volt pl.: a Csendes-óceáni hadszíntéren. Ezeknek a bázisoknak nagyon költséges a fenntartása és sok feltételt kell teljesíteniük, de ezek ellenére fenntartásuk elengedhetetlen a nagyhatalmak számára.

Azonban a hagyományos országhatáron belüli bázisokhoz képest egyéb, speciális funkciókat is el kell látnia egy ilyen bázisnak. Ezek közé a feladatok közé tartozik „a fenyegetések elrettentése adott térségben, hadviselés, információgyűjtés, helyszín biztosítása gyakorlatokhoz, helyszín biztosítása áthaladáshoz, egyfajta logisztikai központként.”⁹ A tengerentúli bázisoknak három típusa van. Név szerint: a fő műveleti bázis (MOB), az előretolt műveleti körlet (FOS) és a biztonság együttműködési hely (CSL). Ezek kiegészítéseként működnek az úgynevezett útvonalakon elhelyezkedő kisebb bázisok. A MOB bázisokat az jellemzi, hogy legfőképpen stratégiai szinten működnek, hosszútávra szánják és szövetséges, baráti államok területén hozzák létre. Kiépített, fejlett infrastrukturális háttérrel rendelkeznek. Összhaderőnemi bázisokként vannak számontartva. Ide tartoznak például a NATO Amerikán kívüli, amerikai bázisai pl.: Rammstein Németország vagy Pápa Bázisrepülőtér, Magyarország. Az előretolt műveleti körletek, hadműveleti szintű bázisoként funkcionálnak. Jellemzően kevés katonával, műveleti környezetben létrehozott időszakosra (nem állandó, hosszú jelenlétre) tervezett bázisok. A fő céljuk, hogy az adott államot, melynek a területén állomásoznak támogassák, szükség esetén beavatkozzanak, támogassák az előretolt műveleti körletbe érő erőket és segítsék más kontingensek ellátását. Erre pl.: Koszovó. Biztonsági együttműködési helyszín, melyet általában alacsony katonai részvétel jellemez, olyan bázis, amelyet szükség esetén működtetnek. Általában ezeken a bázisokon fegyvereket, haditechnikai eszközöket tárolnak és szükség esetén ezek a bázisok bővíthetőek.

Ezeknek a bázisoknak az egyik legáltalánosabb típusa a repülőbázisok, repülőterek. Tulajdonképpen a repülőgépek legfontosabb, legalapvetőbb támadó funkciójának betöltéséhez elengedhetetlenek ezek a bázisok. A repülőgépek felhasználása a második világháborúban teljesen átalakult az első világháborúhoz képest. Már nem csak a más haderőnemek kiegészítéseként jelentek meg, hanem önálló feladattal rendelkeztek. Ide tartozott az anyaországok bombázása. De tulajdonképpen a Csendes-óceáni hadszíntér hadműveletei is a bázisok létrehozásáról, elfoglalásáról szóltak. Viszont a bázisok elfoglalását „kizárólagosan a légi erőkivetítés tette lehetővé.”¹⁰

⁹ Repüléstudományi Közlemények XXX.évfolyam, 2018/2. szám, Csengeri János: A LÉGI BÁZIS, MINT ERŐKIVETÍTÉSI PLATFORM

¹⁰ Repüléstudományi Közlemények 2018/2 Csengeri János: 62.oldal

4. 1941-1942 első fele

4.1 Pearl Harbor

Japán fejlődéséhez az 1930-as években területi terjeszkedésre és piacok megszerzésére volt szükség. Japán Kelet-Ázsia új vezetőjévé kívánt válni, ezért Kínától újabb és újabb területeket szerzett meg, valamint felismerte a lehetőséget délkelet-ázsiai befolyásának növelésére, ugyanis az európai nagyhatalmakat érintő első világháborút követően a délkelet ázsiai gyarmatbirodalmakon Nagy-Britannia és Franciaország hatalma meggyengült, ellenőrzésüket ezen területek felett kezdték elveszíteni. A délkelet-ázsiai térség nyersanyagai (petróleum, kőolaj, gumi, bauxit) biztosították volna Japán számára a további gazdasági fejlődést, katonai kiadásai fedezését. Emellett az emberutánpótlást és tartalékot is biztosította Japán számára.

Yamamoto admirális tanácsára, aki a japán egyesített flotta főparancsnoka volt, Japán az Amerikai Egyesült Államokat (továbbiakban: USA) tartotta legnagyobb ellenségének. Ennek több oka is volt; az amerikaiak csendes-óceáni befolyása és flottája akadályozta a teljes Japán hegemoniát. Riválisként tekintett Japán USA-ra kereskedelmi érdekellentéteik és rohamléptekben fejlődő ipara miatt. Ahhoz, hogy a vezető szerep a csendes-óceáni területeken Japáné legyen, a japán katonai vezetés, az egyetlen megoldásnak azt tartotta, hogy megsemmisítik az amerikai haditengerészet csendes-óceáni támaszpontját.

“Az amerikai haditengerészetnek Pearl Harbor 1941 december 7-ei megtámadása idején hét darab repülőgép-hordozó, (Lexington, Saratoga, Ranger, Yorktown, Enterprise, Hornet, Wasp) egy darab kísérő repülőgép-hordozó (Long Island) továbbá négy darab vízi-repülőgép-hordozó (Langley, Wright, Curtiss, Albemarle) állt rendelkezésére.”¹¹

A támadás időpontja Japán számára olyan szempontból is kiválóan alkalmasnak bizonyult, hogy Japán és Szovjetunió között meg nem támadási szerződés volt érvényben. Szovjetuniót azonban lefoglalta Németország, hiszen 1941. június 22-én megtámadta. Illetve Németország, mint Japán szövetségese az európai hadszíntéren sikereket ért el.

A japánok ebben az időszakban jóval fejlettebbek voltak repülőgép-hordozók tekintetében az Amerikai Egyesült Államoknál, ezért az USA fejlesztésekbe kezdett. A hajóépítő-gyárakat kötelezték tizenhat¹² kísérő repülőgép-hordozó; Sangamon-, Bogue- vagy Charger osztályú) elkészítésére.

¹¹ Bak József: Haditechnika fiataloknak, Repülőgép-hordozók: 23. oldal

¹² Dr. Bak József, Sárhidai Gyula: Repülőgép-anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 29. oldal

Emellett, tíz¹³ Essex típusú hagyományos repülőgép-hordozót kellett készíteniük, amelynél már sorozatgyártást alkalmaztak. Pearl Harbor megtámadására „hat repülőgép-hordozó”¹⁴, Akagi, Kaga, Zuikaku, Soryu, Shokaku és Hyriu indult el, 1941. november 26-án Nagumo altábornagy irányítása alatt.

A hagyományos értelemben vett repülőgép-hordozók mellett a csoporthoz további tizenegy darab torpedóromboló, két csatahajó és három darab cirkáló tartozott 423 repülőgéppel. Pearl Harbort tizenegy nap alatt érték el észrevétlenül, miközben Japán Washingtonban diplomáciai úton tárgyalta az Egyesült Államokkal.

A támadás 1941.december 7-én reggel 7:55 órakor kezdődött el, mikor a japán repülőgép-hordozókról vadászgépeket, torpedóvetőket, zuhanóbombázókat és támadó bombázókat indítottak. A torpedóvető-repülőgépek a csatahajókra és más egyéb harci hajókra fókuszáltak. A zuhanóbombázók és a támadó bombázók a „Battleship Row-ra koncentráltak, amely az amerikai haditengerészet elkülönített hét csatahajóból álló csoportja, akik a Ford-sziget keleti oldalán állomásoztak. Ebben az időszakban amerikai oldalról nem tartózkodott repülőgép- hordozó a térségben, mely lehetővé tette azt, hogy az amerikai haditengerészet szinte egyik legfontosabb technikai eszközei sértetlenül megúszták a támadást.

A japán repülőgépek a hordozókról szálltak fel, 180 km-es távolságban Pearl Harbortól.

Pearl Harbor megtámadásával egy időben japán zuhanóbombázók és vadászgépek támadták a Hickham, Ewa, Wheeler, Kaneohe és Bellows repülőtereket, megsemmisítve a földön lévő amerikai repülőgépeket.

A támadás második hulláma 8:40-kor kezdődött, körülbelül 15 perccel az első hullám befejezése után. Majd délelőtt fél tíz körül a második hullám Oahu felett találkozott, hogy visszatérjenek a hordozóikhoz délre. Már az első 15 percben sikerült semlegesíteni a csendes-óceáni flotta fő harcvonalát, illetve az amerikai csendes-óceáni flottát mozgásképtelenné tették. Ennek hatására ezen a napon az Amerikai Egyesült Államok álláspontja megváltozott a háborúról: „Amikor a nap felkelt egész Amerikában azon a vasárnap reggelen, a legtöbb amerikai ki akart maradni a háborúból, amikor a nap lement aznap este, már valójában minden amerikai szilárdan elhatározta, hogy legyőzzük az ellenséget.”¹⁵

¹³ Dr. Bak József, Sárhidai Gyula: Repülőgép-anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 29. oldal

¹⁴ Dr. Bak József, Sárhidai Gyula: Repülőgép-anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 29. oldal

¹⁵ USS Lexington múzeumhajó kiállítása: Texas, Corpus Christi

A tervezett harmadik hullámot végül nem indították el, mert egyrészt az első két hullám elérte a célját, másrészt Nagumo admirális, a csapásmérő csoportok vezetője, attól tartott, hogy az amerikai repülőgép-hordozók már keresik őt, és a saját üzemanyaga is fogytán volt.

Térkép: A térkép forrás: USS CV16 Lexington Múzeumhajó, Corpus Christi Texas

Leírása: A térkép Pearl Harbort ábrázolja 1941 december 7-én a levegőből. A térképen látható a laktanyák eredeti elhelyezkedésük szerint. Továbbá látható a hajók pontos helye a támadás napján. A térkép mutatja Oahu a legnagyobb sziget helyzetét a többi szigethez viszonyítva. A Pearl Harbor-i amerikai flotta lehetővé tette Japánok csendes-óceáni tevékenységének sokkal közelebbi megfigyelését.

A Pearl Harbor-i támadás előtt az amerikai haditengerészet a repülőgép-hordozóit kivonta a térségből, melyekre emiatt Japán nem tudott csapást mérni. Ellentétben a repülőgép-hordozókkal, csatahajók, aknarakók és célhajók állomásoztak Pearl Harbornál. Japán bombák és torpedók süllyesztették el a csatahajók közül (Arizona-t, West Virginia-t, Oklahoma-t, California, Nevada-t) az aknarakók közül (Oglala-t) és a célhajók közül (Utah-t). Emellett a japán vadászrepülőgépek bombái megrongáltak csatahajókat (Pennsylvania, Maryland, Tennessee) vízi repülőgép-hordozót, könnyűcirkálót (Helena, Honolulu, Raleigh, Shaw) torpedórombolókat és műhelyhajót is. 118¹⁶ amerikai repülőgép is megsemmisült, 2400-an meghaltak és közel 1200-an megsebesültek. Emellett az Ewa és a Kaneohe repülőterek is megsemmisültek.

¹⁶ Dr. Bak József, Sárhidai Gyula: Repülőgép-anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 29.oldal

Ebben a támadásban a japán repülőgép-hordozók legfontosabb szerepe az volt, hogy meghatározott idő alatt a cél közelébe juttassák a támadó repülőgépeket, melyek így a hordozókról felszállva, meglepetésszerűen csapást tudtak mérni a célokra. Innentől kezdve a repülőgép-hordozókat mind a két állam haditengerészetében a legfontosabb csapásmérő egységeknek és egyik fő és vezető fejlődési ágnak tartották. A repülőgép-hordozók által a tengeri csaták légi-tengeri csatákká alakultak át, hiszen a nehézágyúk helyett csatákat már inkább a repülőgépek vívták. További következménye Pearl Harbornak az is, hogy Japán, ugyan csak egy rövid időre, de beltengerévé tette a Csendes-óceánt. Pearl Harbor sikeressége megalapozta azt, hogy Japán a térségben továbbra is fenn tudta tartani hegemoniáját, emiatt tovább tudta folytatni terjeszkedését Délkelet-Ázsiában. Japán 1942 tavaszára elfoglalta a Fülöp-szigeteket, Holland-India nagy részét, illetve a geopolitikailag kulcsfontosságú Guam és Wake szigeteket.

4.2 Az ellentámadás

Pearl Harbor után az USA megváltoztatta pacifista és háború ellenes álláspontját és azt érezte, hogy bosszút kell állnia Japánon. Azonban azt is felismerte, hogy a Japán területek csak repülőgépekkel érhetőek el és hogy a legcélszerűbb az lenne, ha ezeket a repülőgépeket hordozókról indítanák el. Az ellentámadás eredeti ötletadója Francis Low flottaparancsnok egy norfolki látogatása során, egy hadgyakorlatot tekintett meg, ahol pilóták, hordozó felszállópályának felfestett terepen gyakorolják a felszállást. A felszállópálya mellett bombázó repülőgépek parkoltak.

Francis Low flottaparancsnok, az alábbiakat mondta a tervről: „Ha a hadseregnek van valami gépe, amely fel tudna szállni ilyen rövid úton, vagyis egy bombákkal megrakható repülőgép, akkor miért nem teszünk párat belőlük egy hordozóra, hogy bombázza a Japán anyaországot? Akár Tokiót is.”¹⁷ (Francis Low, 1942 január 10)

Repülőgép-hordozónak a Hornetet, mint újonnan elkészült hordozót jelölték ki, amelyet amúgy is tervezetten a csendes-óceáni flottához irányítottak volna. A terv szerint Japán partjaitól 800 km-re szálltak volna fel a repülőgépek, ahonnan elérték és bombázták volna Tokió kijelölt és engedélyezett részeit. Majd az akció végeztével, közel 2000 km-t megtéve Kína területén szálltak volna le repülőgépeikkel, olyan területeken, melyek Japán által nincsenek megszállva. A terv szerint kijelölt és engedélyezett célpontnak minősülnek a katonai létesítmények, barakkok és ipari objektumok. Tilos

¹⁷Bánsági Andor történész: Bosszú Pearl Harborért - amerikai légitámadás Japán ellen, 1942 – Kiss László

volt azonban kórházakat, lakónegyedeket, iskolákat bombázni. A tiltólista legfőbb eleme a császári palota volt. Az 1942 áprilisára tervezett akció megszervezésével James H. Doolittle alezredest bízták meg, aki akkoriban az Amerikai Egyesült Államok egyik legtehetségesebb pilótájának számított. Innen ered az akció elnevezése is. A terv végrehajtásához hosszas tervezés után a B25-B típusú kétmotoros közepes bombázókat jelöltek ki. A gép a feladatra kiválóan alkalmas volt, több ezer km-t tudott repülni és nagyjából 1 tonna bomba fért rá. A feladat során összesen 24 db-ot vetettek be belőle. A gépeket azért az akcióra technikailag át kellett alakítani: „el kellett távolítani az alsó lövegtoronyt, eltávolították a tartalékberendezéseket és a Norden bombacélzót és helyette saját készítésű „Mark Twain” célzóberendezést szereltek be alacsony támadáshoz. A repülőgép testében elhelyeztek 3 db póttartályt és 10 db benzineskannát. 100 oktános repülőbenzint alkalmaztak. Módosították a légszűrőket és porlasztót alkalmaztak.”¹⁸ A személyzetet a 17. Bombázócsoporthoz biztosította. Az akció vezetője Doolittle alezredes lett. Az akció előkészületei 1942 április 1-jén kezdődtek meg, amikor 16 db B25-B repülőgépet daruztak fel a Hornetre.

A 16 repülőgépet 5 rajba sorolták és mindegyik rajnak kijelölték, hogy mely területen hajtsa végre az akciót. Az 5 rajból 3 Tokiót, 1 Jokohamát és 1 raj Nagoját, Oszaka-t, Kobe-t támadta.

A Hornet kötelékhez 1942 április 13-án csatlakozott az Enterprise hordozócsoporthoz, a maradék 8 repülőgéppel. Az Enterprise hordozóra mindenképpen szükség volt, ugyanis a Hornet-ről fel tudtak szállni a vadászok, de fogadni már nem tudta őket. Vagyis a repülőraj védelme az Enterprise-ra és az azon lévő repülőgépekre hárult.

1942. április 16-ára 2000 km-es távolságban voltak Japán partjaitól. Április 18-án, amikor közel 1200 km-re voltak csak Japántól, akkor a Japánt körülvevő riadólánc egyik hajója észrevette az amerikai köteléket, így kénytelenek voltak elindítani a bombázó gépeket még úgy is, hogy a tervezett 800 km helyett 1200 km-t kellett repülniük. 8:20-kor Doolittle alezredes megkezdte a felszállást. 9:20-ra az összes repülőgép fel tudott szállni. Majd megindultak a kijelölt területek felé. A Japánokat a támadás abszolút meglepte, nem voltak rá egyáltalán felkészülve. Csúppán enyhe léghátrító tűz érte az amerikai bombázókat, mely során jelentős sérülés nem történt.

A bombákat 300-500 m magasságról dobták le. A támadás jelentősége nem az okozott kárban volt mérhető, ugyanis nagyjából 50 ember vesztette életét és 250 sérült meg. Az objektumokat sem érte teljes megsemmisülés. A támadás jelentősége az volt, hogy eddig az elérhetetlennek tartott Japánt az amerikai haderő meg tudta közelíteni és a hátsó ellen támadást tudtak indítani. Az akció sikerességének és létrejöttének elengedhetetlen elemei voltak a repülőgép-hordozók. A repülőgép-

¹⁸ Bánsági Andor történész: Bosszú Pearl Harborért - amerikai légitámadás Japán ellen, 1942 – Kiss László

hordozók, mint mozgó repülőterek elszállították a bombázókat, és azok a hordozókról felszállva végre tudták hajtani az akciót.

Az amerikaiaknak embervesztesége a bombázás során nem volt. A probléma azzal volt, hogy az üzemanyag vészesen fogyott, és így bizonytalanná vált, hogy elérik-e Kínát. Végül egy repülőgép Vlagyivosztojk térségében szállt le, 2 a kínai partoknál kényszerleszállást tartott, 2 repülőgép Kína területén hajtott végre kényszerleszállást, többi tizenegyet Kína felett ejtőernyővel hagyta el a személyzete. Az amerikai oldalon 2 fő elhunyt a kényszerleszállás során, egy fő az ejtőernyős ugrás során. Emellett 8 amerikai került Japán hadifogságba, ahonnan csak 4-en tértek vissza Amerikába a háború után.

A támadás mindenképpen a Japán hadvezetés szégyeneként kezelték Japán részről, ugyanis bebizonyosodott, hogy a Japán hátország sebezhető. Amerikai oldalról azonban óriási lökést adott mind az emberek, mind pedig a haderejük számára. Japán hátországát meg kellett erősíteni a támadás hatására, amelyet természetesen más hadszínterekről kellett elvonniuk. A támadás amerikai morálját, az a tény is bizonyítja, hogy bármilyen hasonló rajtaütésszerű támadást az „újabb Doolittle-ként” emlegetnek.

4.3 Korall-tenger

Ebben az időszakban Japán előnye Burma térségében meggyengült, azonban a Csendes-óceánt továbbra is uralta. A fő célja az volt azonban, hogy Ausztráliát és az Egyesült Államokat egymástól elszigetelje, ehhez azonban partra kellett szállnia Új-Guineában, Port Moresby-nél.

A korall-tengeri csata, amelyet a Salamon-szigetektől délnyugatra és Új-Guineától keletre fekvő vizeken vívtak, 1942 május 3 és 1942 május 8 között zajlott a Japán Császári haditengerészet és másik oldalról az amerikai és az ausztrál haditengerészet között. Május 3 és 6 között előzetes hadműveletek, majd május 7-én és 8-án az ellenséges repülőgép-hordozók közötti összecsapások zajlottak.

A korall-tengeri akció egy japán kételtű hadművelet volt, amelynek fő célja az Új-Guinea délkeleti partjainál fekvő stratégiai kulcsfontosságú Port Moresby és a Salamon-szigetek déli részén található Tulagi elfoglalása volt. Tulajdonképpen Port Moresby-nél a japánok partraszállási kísérletet hajtottak végre.

Amennyiben Japán egy sikeres partraszállást végre tud hajtani Port Moresby-nél és támaszpontot hozna létre „veszélyeztetné Ausztrália északkeleti részét, és támogatná Japán Csendes-óceán déli részén való további terjeszkedés terveit, ami valószínűleg segítene Ausztráliát kiszorítani a

háborúból, és minden bizonnyal erősítene Japán újonnan megnövekedett óceáni birodalmának stratégiai védelmét.”¹⁹ Így ezt a partaszállást az Amerikai Egyesült Államoknak meg kellett akadályoznia, hiszen a Csendes-óceáni támaszpontok és saját maga befolyásának növelése elengedhetetlen volt a térség ellenőrzéséhez.

Japán részről az akciót északról a szárazföldön alapuló légiere és illetve két haditengerészeti csoport biztosította. A haditengerészeti csoportban megtalálható volt egy kisebb repülőgép-hordozó, több cirkáló, tengerjáró hajók és ágyúnaszádok. A távolabbi biztosítást a Shokaku és Zuikaku nagy repülőgép-hordozók és az őket kísérő cirkálók és rombolók biztosították.

Az aktív harc 1942 május 7-én és 8-án zajlott, olyan módon, hogy mind a két fél ugyanazt a taktikát alkalmazta; repülőgép-hordozóról felszálló repülőgépeik támadták az ellenséges hordozókat. Így tulajdonképpen a világtörténelemben először történt meg az, hogy az ellenséges csapatok hajói nem is látták egymást. „A május 7-ei napon az amerikaiak olyan repülőgép-hordozókat kerestek, amelyekről tudták, hogy a térségben vannak, a japánok pedig olyanokat, amelyektől félték, hogy a térségben lehetnek”²⁰. Amerikai oldalról a csapatokat Frank Jack Fletcher ellentengernagy, míg japán részről Takeo Takagi ellentengernagy és Tadaichi Hara ellentengernagy vezette. A céljuk ugyanaz volt; elsőként megfelelő méretű csapást mérni az ellenség hordozóira. Azonban a támadások egyik részről sem voltak a legsikeresebbek, ugyanis inkább másodlagos célpontokra fókuszáltak. Illetve a felderítői munkát tekintve is követtek el hibákat. Végül a japánok partraszállási kísérlete sikertelen volt, azonban veszteségek mindkét oldal részéről súlyosak voltak. Japán részről elsüllyedt a Shosho repülőgép-hordozó és súlyosan megrongálódott a Shokaku. Amerikai részről a Lexington CV2-es elsüllyedt, illetve a Yorktownt is nehezen tudták eljuttatni Hawaii-ig, ahol azonban hamar megjavították.

Ennek az csatának a következményeképpen Japán hegemoniája a Csendes-óceánon megszűnt, és az Egyesült Államok szerepe a térségben egyre erősödött. Ebben a csatában repülőgép-hordozók szerepe kulcsfontosságú volt, hiszen a támadásokat róluk indították, illetve az ellenség támadása ellenük irányult. Alapvetően a Korall-szigeteki csata során az amerikaiak legfőbb előnyét az úgynevezett barát vagy ellenség felismerő fejlett radarrendszer jelentette. Ezzel szemben a japánoknak a nagyobb harci morálja és a harci tapasztalata állt. Több bombázóval és vadászgéppel rendelkeztek. Emellett még különbséget jelentett az a tény is, hogy Amerika kitűnően tudott alkalmazkodni és könnyen tanult a hibáiból, míg a japánok bonyolult tervekkel dolgoztak és így alkalmazkodóképességük alulmaradt

¹⁹ United States Navy: [Battle of the Coral Sea - Naval History and Heritage Command](#)

²⁰ United States Navy: [Battle of the Coral Sea - Naval History and Heritage Command](#)

az amerikaiakkal szemben. Ez nagyon fontos volt az összecsapások során, hiszen ahogy a régi de igaz elv is kimondja: „minden katonai terv csak az ellenséggel való érintkezésig marad fenn.”²¹

Alapvetően mindkét fél legfőbb haderőneme a légierő volt a Korall-szigeteki csatában. A japán vadászgépeknek jobb volt a manőverezőképessége és gyorsabbak voltak, mint az amerikai vadászgépek. Emellett kiemelendő a japán bűvár-bombázók kimagasló minősége. Az amerikai vadászgépek ezzel szemben megbízhatóak és jó minőségű anyagokból készültek. A hordozók tekintetében elkapkodott döntések és az információk nem pontos közlése miatt a Yorktown hordozó egyedül indult el. Ha azonban pontosan érkezik az információ a Lexingtonnal együttműködve tudtak volna meglepés akciót végrehajtani. Az amerikaiak talán egyik legnagyobb elkövetett hibája a csata során az volt, hogy nem fordítottak kellő figyelmet a Lexington hordozó biztosítására, és ezért tudták elsüllyeszteni. Természetesen ezek a típusú csaták mind a két félnek egy teljesen új típusú hadviselést jelentett, ebből is adódnak ezek a nagyinak nevezhető hibák. Amerikai részről a korall-szigeteki csata azért volt meghatározó, hiszen innentől beszélünk hivatalosan harci (combat) repülőgép-hordozókról a hagyományos repülőgép-hordozók helyett.

4.4 Midway

A csendes-óceáni háború fordulópontja a Midway-szigetekenél 1942. június 4-én és 5-én zajlott légi-tengeri csataként. A Japán admirális, Yamamoto azt a tervet határozta meg, hogy Midway-zátonyt megtámadva, kicsalogatják az amerikai repülőgép-hordozókat és csapást mérve rájuk megsemmisítsék az amerikai flottát, elfoglalva Midway-szigeteket és ezzel biztosítva az óceán fölötti uralmukat. Az erőviszonyokat tekintve Japán, a Nagumo altengernagy vezetése alatt álló repülőgép-hordozó kötelékkel vívta a csatát, melyben részt vett „két csatahajó, három cirkáló, és tizenegy torpedóromboló kíséretében négy repülőgép-hordozó, név szerint Akagi, Kaga, Hiryu és Soryu, fedélzetükön 234 repülőgéppel.”²² Mögöttük egy inváziós flotta haladt, azzal a céllal, hogy a Midway-szigetekenél sikeresen partra szálljanak. Alapvetően a japán vezetés lenézte az amerikai technikát, illetve Amerika gazdaságát és iparát. Yamamoto a japán kombinált flotta vezetője, azonban tisztában volt vele, hogy az USA-t méltó ellenfélként kell kezelni. Éppen emiatt Yamamoto azt is tudta, hogy az amerikaiakat csak úgy van esélye Japánnak legyőzni, ha egy döntő, gyors csatát erőszakolnak ki, meglepéssel és ebben a csatában megsemmisítik az amerikai hordozókat. A terv

²¹ Great Naval Battles: Chris Henry: Battle of the Coral Sea: Naval Institut Press, Annapolis, Maryland: 2003: 90. oldal: fordítás

²² Dr. Bak József, Sárhidai Gyula: Repülőgép-anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 34. oldal

Pearl Harbor tekintetében is ezen alapult, hogy gyorsan meglepésszerűen elpusztítsák a hordozókat, azonban azok nem állomásoztak akkor Pearl Harborban. A midway-i hadműveletet eredetileg jóval későbbre tervezték, de az amerikaiak által elkövetett Doolittle hadművelet megrémítette a japánokat. Az ellenséges repülőgépek által ekkor érte először a japán anyaországot támadás és ebben a hadműveletben indítottak először sikeresen közepes bombázókat repülőgép-hordozóról.

A japán tervek szerint Midway sziget elfoglalása esetén elvágnák az Amerikai Egyesült Államokat szövetségesétől Ausztráliától. Az amerikai flotta elpusztítását úgy tervezték, hogy becsalják őket az atoll mögé és végső csapást mérnek rájuk. A japánok azt tervezték, hogy Midway szigetén partra szállnak, melyet az első légi flotta biztosított. Ebben a flottában szolgált a Zuiho repülőgép-hordozó. Miközben a flotta a biztosította a partra szállást, aközben a japán flotta kísérőjeként is kellett, hogy funkcionáljon. A hordozóflottát az Akagi, Kaga, Hyriu, és Soryu repülőgép-hordozók alkották. A hordozóflotta mögött körülbelül 300 mérfölddel állomásozott egy rombolókból, cirkálókból, csatahajókból és egy kis repülőgép-hordozóból álló egység, melyet Yamamoto vezetett. Nekik a feladatuk az volt, hogy a támadás után megmaradt amerikai erőket elpusztítsák. A japán vezetők Yamamoto az Egyesített Flotta főparancsnoka és Nagumo ellentengernagy voltak.

Az amerikai erők a Spruance ellentengernagy vezette Task Force 16 csoportból (Enterprise és Hornet repülőgép-hordozók) és a Fletcher ellentengernagy vezette Task Force 17 csoportból (Yorktown repülőgép-hordozó) álltak. A repülőgép-típusok a Korall-tengeri csata óta nem változtak meg egyik fél részéről sem.

Az Amerikai Egyesült Államok Japánhoz képest előnyből indult, ugyanis az amerikaiak sikeresen megfejtették 1942 tavaszán a japán kódjeleket és szándékosan generált „fake” hamis üzenetekkel és kérdésekkel kiderítették, hogy Japán meg fogja támadni a Midway-szigeteket. Illetve a támadás megkezdése előtt Japán nem tudott róla, hogy az amerikai haditengerészet mozgósította a Yorktown, a Hornet és az Enterprise-t repülőgép-hordozókat. Chester W. Nimitz tengernagy 2 egységet is mozgósított a szigetek védelmére. Az egyik a nyugat felé irányuló Raymond Spruance ellentengernagy vezetésével a „USS Hornet és a USS Enterprise repülőgép-hordozókból, 6 cirkálóból, illetve 9 rombolóból állt”.²³ A másik a kelet felé irányuló, Frank Fletcher ellentengernagy parancsnoksága alatt lévő, „USS Yorktown repülőgép-hordozóból, 5 rombolóból, valamint 2 cirkálóból állt.”²⁴ Emellett 233 repülőgép volt a három repülőgép-hordozó fedélzetén összesen. Az

²³ Rubicon online: Tarján M. Tamás: Véget ér a Midway-szigeteki csata, 1942 június 7.

²⁴ Rubicon online: Tarján M. Tamás: Véget ér a Midway-szigeteki csata, 1942 június 7.

első támadásban 41 amerikai torpedóvető repülőgép támadta a japán flottát, melyek közül 35-öt lelőttek, anélkül, hogy eltalálták volna a japán flottát.

A második támadásnál amerikai zuhanóbombázók támadták a japán repülőgéphordozókat, melyeken még a japán ellentámadásra szánt zuhanóbombázók és torpedóvetők nem tudtak felszállni, mert nem tudták bemérni az amerikai repülőgép-hordozók pontos helyét. Így a japánokat hatalmas kár érte. Hatalmas tüzek keletkeztek, illetve néhány óra elteltével három japán repülőgép-hordozó (Akagi, Kaga, Soryu) elsüllyedt. A 4. el nem süllyedt japán hordozó pedig megtalálta az amerikai Yorktown repülőgép-hordozót, melyet két torpedó és három bombatalálat ért. Azonban a Hyriu is elsüllyedt a Hornet és az Enterprise-hordozókról induló repülőgépek négy bombatalálatát követően. A hadiszerencse megfordult Japán jelentős károkat szenvedett el és innentől döntő jelentőségű sikereket nem tudott elérni. Amerikai oldalról a Yorktown repülőgép-hordozó a csata során súlyosan megrongálódott, és végül 7-én egy I-168-as japán tengeralattjáró süllyesztette el.

Alapvetően a Midway-nél a csatát az döntötte el, hogy melyik repülőgép-hordozó kötelék fedezte fel előbb a másikat, így annak a hordozónak a repülőgépei gyorsabban tudták megtámadni az ellenfél repülőgép-hordozóit. Az egész csatát mélységeiben eldöntötte az, hogy az amerikaiak tudtak előre arról, hogy hol lesznek a japán repülőgép-hordozók, míg ezzel szemben a japánok nem tudták, hogy az amerikai hordozók hol lesznek. Eredetileg az USA 2db repülőgép-hordozóval tervezte meg a hadműveletet, azonban végül a Yorktown hordozó is elkészült, így beérte a többi hordozót Midway felé.

A Midway-i csata után az amerikai fölény egyértelművé vált. A négy legjobban felszerelt hordozójuk elvesztésével megpecsételődött a japánok sorsa, tengeri terjeszkedésük megszűnt, mivel a fél év leforgása alatt elszenvedett veszteségek pótolhatatlannak bizonyultak.

Midway előtt az egyik legnagyobb hibát Japán a propagandáját illetően követte el, alábecsülte ellenfelét és katonáikkal is elhitették, hogy az amerikaiak gyengék és csak japán győzelem lehetséges. A Japán hátországot ért támadás sikerének ellenére továbbra sem kezelte méltó ellenfélként az Egyesült Államokat.

A Doolittle művelet után Japán a támadó stratégia helyett védekezési stratégiára váltott át.

A midway-i csata további japán hibája az volt, hogy a Yamamoto vezette cirkálóból, csatahajókból rombolókból és a kisrepülőgép-hordozókból álló kötelék mely a fő hordozócsoporthoz mögött volt 300 mérfölddel, nem tudta befolyásolni igazából a csata menetét, túl messze volt ahhoz, hogy bármit is tudott volna tenni. Azonban, ha ez a két egység együtt mozgott volna sokkal nagyobb csapást tudott volna mérni az amerikai erőkre. Alapvetően egy erős hordozócsoporthoz jelentett volna az

amerikaiakkal szemben, mely azt is magával hozta volna, hogy az USA-nak meg kellett volna osztani erejét. A Yamato zászlóshajó pl.: egy nagyon masszív eleme volt a japán flottának, kaphatott volna központibb szerepet.

Az amerikaiak taktikáját az jellemezte, hogy kockáztatnak; vagy visszavonják hordozóikat, hogy ne legyenek a japán fegyverek a 18 hüvelykes fegyverek lőtávolságába, ami az ő potenciális elsüllyesztésüket jelentette vagy pedig arra koncentrálnak, hogy támadják a japán csapásmérő csoport erőit.

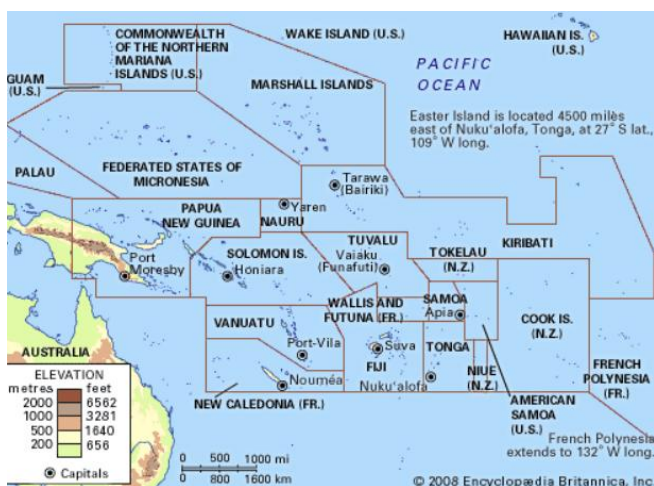
A japánok részére további hibaként róható fel még az is, hogy túl gyorsan akartak válaszcsepást adni Doolittle műveletre és nem hagytak elég időt a személyi állomány regenerálódására, sem az újak (különösképpen a pilóták) kiképzésére. A technikai fejlettséget illetően azonban, japán megelőzte Amerikát.

A Midway-i csata után a csatahajók és cirkálók tengeri hatalma megszűnőben volt, a csatahajók feladata azzal egészült ki a korábbiak képest, hogy a repülőgép-hordozók védelmét biztosították erős légvédelmi tüzérséggel. A repülőgép-hordozók szerepének egyre nagyobb jelentőségét az a tény is bizonyítja, hogy „1942 második felében már a hordozók nevével fémjelzik a legfontosabb csatákat.”²⁵

²⁵ Végvári Zsolt, Pöcz Péter: Haditechnika 2015/2: 67. oldal

5. 1942 második fele 1943

5.1 Salamon szigetek, Guadalcanal

A térkép a csendes-óceáni szigeteket ábrázolja.

A térkép forrása: Britannica enciklopédia: Pacific Islands

„A Midway szigeteki csata után megváltoztak az erőviszonyok a Csendes-óceánon.”²⁶ Azonban a japánok ereje így sem elhanyagolható, különösképpen csatahajók, csatacirkálók és szállítóhajók tekintetében. A japán gazdaság is jól működött tudott új hajókat készíteni vagy régieket átalakítani repülőgép-hordozóvá. Nyersanyaguk és utánpótlásuk is volt bőven, hiszen a környező szigetek és

²⁶ David Wragg. Carrier Combat: Sutton Publishing, 145. oldal

országuk közül sok Japán fennhatóság alatt állt. A csatákat jellemezte az a tény is, hogy nagyon fontos volt a szállítóhajók szerepe, hiszen relatíve nagy távolságokat kell megtenniük, melyhez szükség van a mindennemű utánpótlásra is. Az is jól látható, hogy tulajdonképpen a csatákat már nagy részben befolyásolták a repülőgép-hordozók bevetése. A kísérő repülőgép-hordozók is és a nagy harci repülőgép-hordozók támogatták a szárazföldön (a dzsungelben) harcoló erőket, mely számukra nagy segítség volt. Guadalcanal szerepe annyiból is érdekes, hogy amerikai és brit erők itt harcolnak fizikálisan először együtt.

A szövetségesek stratégiája az volt, a Salamon-szigeteken, hogy a japán erőket elvágják az üzemanyag ellátásától és a nyersanyagoktól.

A Guadalcanal-i hadjárat a csendes-óceáni hadszíntéren zajlott 1942 augusztus 7 és 1943 február 9-e között. Tulajdonképpen ennek a hadjáratnak a során indult el az a szövetséges offenzíva, amely a legvégén a japánok kapitulációját eredményezte. A hadszíntéren természetesen a folyamatos tengeri ütközetek és csaták mellett a szárazföldi összecsapások is jellemzőek voltak. A helyszín jelentőségét földrajz elhelyezkedése adta, ugyanis a sziget birtoklása összeköttetést jelentett Ausztráliával, így a sziget megszerzése mind a két félnek érdekében volt. A Japán tervek szerint a sziget elfoglalását követően légi bázist építettek volna ott ki, melyről Ausztráliát könnyen tudták volna a bombázni. Illetve az újonnan épülő japán Guadalcanal-i repülőtérrel amerikai és ausztrál kommunikációs vonalakat és tengeri folyosókat fenyegettek volna. Az amerikaiakat sürgette az idő olyan tekintetben, hogy a japánok a sziget déli részén elkezdtek kialakítani a felszállópályákat a repülőgépeknek. Az USA így erre reagálva tengerészgyalogosokat küldött Új-Zélandra. USA számára a problémát az jelentette, hogy a támadást 1942. novemberére tervezték előkészíteni, viszont a japánok már 1942. júliusában elkezdtek kiépíteni a felszállópályákat Guadalcanal-szigetén, vagyis Tulagi hidroplán-bázisukkal szemben. A két repülőteret a Savo-szoros választotta el egymástól. A Savo-szorosnál 54 hajó süllyedt el, közel 10000 embert halt meg, ebben az egy szorosban. Ezért nevezik a Vas-fenekű tengerszorosnak.

A szövetségesek célja az volt, hogy megakadályozzák a Guadalcanal-i felszállópályák megépülését és elfoglalják Tulagi szigetét. A hadműveletet az „őrtorony”²⁷ nevet kapta. A művelet egy rögtönzött műveletnek tekinthető, hiszen november helyett augusztusban indították el. Így az Amerikai Egyesült Államok összesen közel 19000 tengerészgyalogost és egy 82 hajóból Armadát indított el Guadalcanalra.

Szövetségesek oldaláról King tengernagy vezette a műveleteket Washingtonból, a csendes-óceáni parancsnok Nimitz tengernagy volt. Gromli tengernagy Pearl Harbortól próbálta segíteni a

²⁷ Eredeti nevén: Operation Watchtower

műveleteket. Részt vett a műveletben „bika” Halsey, azonban az ő tervei, működésképtelenek még Guadalcanal-nál, ugyanis ő azt tervezte, hogy bármi áron, minél hamarabb támadni kell, ezt azonban csak nagy fölényénél lehet megtenni. Turner tengernagy vezette a partraszállás, ahol sokat hibát elkövetett, de a sokat tanult a műveletből és később a tapasztalatait kiválóan alkalmazta. Kételtű specialista lett, ő vezette az összes nagyobb partaszálló műveletet.

A csatasorozat első része az volt, amikor az amerikai haditengerészet 1942. augusztus 7-én partra szállás előtt ágyúzni kezdte Guadalcanal-t, hogy könnyebben tudjon partra szállni Guadalcanal-nál, illetve két közeli szigeten Tulagin és Floridán. Amerikai oldalról a partra szállásban körülbelül 11000 katona vesz részt, míg japán oldalról kb. 2500 védi a szigetet. Az amerikai hordozók közül a Saratoga, az Enterprise és a Wasp biztosította a légi támogatást, távolfedezetet egy csatahajóval, hat cirkálóval és tizenhat rombolóval Fletcher ellentengernagy vezetésével. Az erők között szerepelt még egy deszant és egy támogató csoport. A deszanthoz tartozott 19 szállítóhajó, 4 csapatszállítóvá alakított régi romboló és 7 romboló. A támogató csoporthoz tartozott 2 könnyű cirkáló, 6 nehéz cirkáló és 8 romboló. A szárazföldiek támogatását a partra szálláshoz nyolc cirkáló és tizenöt romboló fedezte, Crutchley ellentengernagy vezetésével. Az amerikai kételtű haderő parancsnoka Richmond Turner ellentengernagy volt.

A japán főhadiszállás Tulagin szigetén volt megtalálható. Japán 8.flotta vett részt a csatában. A japánokat azonban teljesen váratlanul érte a támadás, hiszen a hírszerzésből származó információk alapján azt hitték, hogy csak egy amerikai felderítő egység érkezik a szigetre. Azonban hamar reagáltak három lépésben: az egyik, hogy felderítőgépeket küldtek a térségbe, utána az összes térségben állomásozó japán erőnek megparancsolták, hogy gyülekezzenek, illetve a harmadik lépésben rajtaütés szerűen bombázták a szövetséges erőket a Savo szorosnál Rabaul-ból indított bombázókkal. A megfigyelés során felismerték, hogy a szövetséges oldalról nem csak egy felderítőharccsoport érkezett, hanem jóval nagyobb erő, hiszen az amerikai repülőgép-hordozók is a térségben voltak. Szerepük az volt, hogy mint „úszó hangárok” a térségbe juttatták a repülőgépeket. Illetve amikor a helyszínre érkeztek a róluk indított repülőgépek figyelték meg és biztosították a területet.

Azonban a fő célpont Guadalcanal volt. A japánok szinte harc nélkül megadták a szigetet az elején és a japán csapatok elmenekülnek a sziget másik felére. Mikor az amerikaiak odaérnek a japánok aknavetővel és tüzérségi eszközökkel támadnak. Az amerikaiak végül a létszámfölény és a meglepés miatt győzelmet aratnak és ami a számukra legfontosabb volt, elfoglalták a felszállópályát, így az egyik legfontosabb japán összeköttetést az anyaországgal.

A hadjárat legfontosabb célja az amerikai oldalról az volt, hogy a Csendes-óceán új-zélandi és ausztráliai partoknál megerősítse saját befolyását, illetve meggátolja a japánok további terjeszkedését, megakadályozza további japán katonai bázisok, támaszpontok és repterek kialakítását. A szövetségesek főképp új-zélandi és ausztrál erők tartották Pápua Új-Guineát és Port Timort, azonban Új-Britannia és Holland Kelet-India japán kézen volt. Guadalcanal jelentőségét támogatta az a tény is, hogy Guadalcanalt követően a japánok könnyen elérhették volna Új-Kaledóniát és „Új-Hebridákat.”²⁸ Új-Kaledónia és Új-Hebridák francia kézen voltak. A franciák nem voltak elég erősek, illetve a szövetségesek bizalma is megrendült bennük, ezért nem akarták a szövetségesek, hogy japán elérje a franciák által megszállt területeket. A szövetségesek itt még nem rendelkeznek azokkal a technikai feltételekkel, amelyekkel megnyerik a háborút. Midway után az amerikaiak átvették a kezdeményezés szerepét, innentől kezdve az amerikai csapatok szigetről szigetre haladva arattak győzelmet. Emellett bebizonyították, hogy a japánokról alkotott legyőzhetetlenségi mítosz nem igaz, és igenis legyőzhetőek. Guadalcanal elfoglalásának nehézségét az is adta az amerikaiak számára, hogy régóta nem vívtak csatát olyan területen, amely ellenséges kézen volt. További kérdéseket vet fel a csatával kapcsolatban, hogy az amerikai hordozók, hogy nem vették észre a japán erőket. Alapvető probléma volt, hogy az amerikai szárazföldi erők és a haditengerészet egymással nem ápolt jó viszonyt, sokat vitatkoztak.

Guadalcanal szigetet több oldalról japánok által elfoglalt szigetek határolták, melyek között, csak szűk csatornákon lehetett hajózni, így az amerikaiak kezdetben „Résként” emlegették. A partra szállást követően, az amerikai haditengerészet műszaki csapatai a hátrahagyott japán felszerelésből megpróbálták felújítani a felszállópályát, illetve összegyűjtötték a számukra még használható felszereléseket. A felszállópálya felújítására, illetve javítására azért volt szükség, mert a japánok folyamatosan bombázták a szigetet. 1942 augusztus 12-ére a reptér készen állt a repülőgépek fogadására, ekkor érkeznek amerikai repülőgépek a szigetre.

Japánnak sürgősen szüksége volt egy ellentámadásra mielőtt az amerikaiak meg nem erősítik az általuk elfoglalt területeket. A japánok előnyét szolgálta az a tény, hogy a Salamon szigetek körüli tenger és légtér a japánok ellenőrzése alatt állt. Így a japánok könnyen indíthattak repülőgépeket, illetve hajókat a térségben. Erre példa az amerikaiakkal szembeni ellentámadás a partra szállás után, mikor bombázó repülőgépeket indítottak Palau szigetéről.

A japánok ellentámadásként az éjszakai támadás mellett döntöttek, melyben a japán haditengerészet magasszintű kiképzést kapott korábban. Mivel nem rendelkeztek megfelelő légibiztosítással sem, így ez is az éjszakai A japán tervek szerint egy gyors és pusztító támadást hajtottak volna végre, így az

²⁸ Mai nevén: Vanuatu

amerikai repülőgép-hordozókról indított repülőket nem tudták volna azt megtorolni. A Japán flotta a tervek szerint zászlóshajókból és 4 nehézcirkálóból, két könnyűcirkálóból és egy rombolóból állt.

Az amerikai hordozók közül az Enterprise a Saratoga és a Wasp állomásozott a térségben, melyek biztosították az amerikai csapatokat. A műveletet a japánok 16:00-kor kezdték meg. Ezt a csatát nevezzük a Részben vívott csaták közül az elsőnek, mely 1942 augusztus 8-án és 9-én zajlott és a savoszigeti csata nevet kapta. A szövetségesek 6 nehézcirkálójával, 2 könnyűcirkálójával és 8 rombolójával rendelkeztek, míg a japánok 5 nehézcirkálójával, 2 könnyűcirkálójával és 1 rombolójával. A japán erők meglepetésszerű támadást hajtottak végre déli irányból az amerikai partra szállást támogató csapatokkal szemben. A japánok a művelet alatt folyamatosan tartottak egy esetleges amerikai légitámadásról. Azonban ami kedvezett nekik az, az volt, hogy az amerikaiak az erőiket nem egyben, hanem két nagy csoportban állomásoztatták, így akár a japánoknak mind a kettő legyőzésére lehetősége lett volna, mivel a két csoport közötti kommunikációval voltak problémák. Miután a flotta egyik felét a japánok megtámadták, a visszavonulás hevében nem értesítették a flotta másik felét. Szám szerint elsüllyesztettek a Japánok 4 nehézcirkálót, megrongáltak egy cirkálót és két rombolót is működésképtelenné tettek. Az amerikai haditengerészet Pearl Harbor óta nem szenvedett ekkora veszteséget. A japánok a sikeres támadást követően a támadó erőikkel visszavonultak tartva a hordozókról indított ellentámadástól. Nem gondoltak arra, hogy az amerikai hordozók visszavonulnak légifedezet nélkül hagyva a helyszíni erőket.

A szövetségesek megépítették a repülőteret Guadalcanalon, hátrahagyott japán eszközök segítségével. A repülőterre a Long Island kísérő repülőgép-hordozó juttat el 24 vadász és 90 zuhanóbombázó repülőgépet. A csoport a Cactus Force, kaktusz erők hívójelet kapja.

1942 augusztus 12-én nappal, illetve éjszaka is, mely általános használt japán módszer volt, próbáltak partra szállni a japánok Guadalcanal és a Savo sziget között, hogy erősítést tudjanak a szárazföldre juttatni. Ezt követően augusztus 24-én megpróbálták a japánok visszafoglalni a repülőteret, amelyet az amerikaiak egy midway-i hősi halott után Henderson repülőtérenek neveztek el.

A Salamon-szigeteki csata komplexitását az is mutatja, hogy a tengeren zajló műveletek mellett, folyamatosak voltak a japán bombázások, légitámadások, illetve a két fél között rendszeresen szárazföldi összecsapások zajlottak rajtaütések formájában, melyeket a dzsungelkörülmények között gyakran vívtak kézitusákkal. A japánokat magukat legyőzhetetlennek tartották, ezzel szemben ellenségüket, az amerikaiakat gyengének, mind lelkiileg, mind morálisan alkalmatlannak tartották a háborúra. Emellett a japánoknál volt egy olyan elmélet, mely szerint az amerikai katonák félnek a sötétben, és emiatt támadtak sokszor éjszaka az amerikaiakra. A japánoknak a szigeten két nagy előnyük volt az amerikaiakhoz képest: katonáinak nagy része rendelkezett már háborús tapasztalattal

(harcoltak, pl.: Holland-Indiában vagy Kínában), és az, hogy mivel a sziget japánok által elfoglalt terület volt, így jól ismerték a természeti viszonyokat.

5.1.1 Salamon szigetek 1942 augusztus 23-25 Tokió express leállítása

Guadalcanal amerikai inváziója után a japánoknak erősítést kellett küldenie a térségbe, hiszen nagyon lebecsülték előtte az amerikaiak létszámát és erejét. A japánok által elkövetett éjszakai hadműveletet az amerikaiak Tokió Express-nek nevezték el. A japánok összesen 4 új szállítmányt küldtek a térségbe, hogy visszazerezzék pozíciójukat és visszaszorítsák az amerikai erőket.

Amerikai oldalról „Fletcher ellentengernagy a Task Force 61-gyel, az Enterprise és a Saratoga hordozóval, 176 repülőgéppel”²⁹ biztosította az amerikai erők tevékenységét. Vele szemben japán oldalról Nagumo ellentengernagy Zuikaku és a Shokaku hordozóval, illetve 131 repülőgéppel, a kisrepülőgép-hordozó Ryujo 37 repülőgéppel, egy cirkálóval és két rombolóval. A japánok ereje a haditengerészetet tekintve jóval felülmúlta az amerikaiakét.

A csata előtt folyamatosak voltak mindkét fél a repülőgép-hordozókról indított repülőgépes légi megfigyelések és felderítések. Augusztus 23-án az amerikaiak felderítő gépek egy japán szállítócsoporthoz észleltek, azonban a hordozókat nem találták.

Augusztus 24-én az amerikai erők megtalálták a kb. 300 mérföldre északra elhelyezkedő Ryujo-t, de ezzel egyidőben a japán Shokaku és Zuikaku erői támadást indítottak az amerikai Enterprise repülőgép-hordozó ellen. Első körben a japánok torpedóvető gépekkel indítottak támadást, melyet az amerikai csapatok még sikeresen ki tudtak védeni. Azonban a második körös mélységi bombázást, már nem tudták kivédeni így az Enterprise kigyulladt, de később a tüzet eloltották. A következő napokban a part menti amerikai tengerészgyalogság bombázói megtámadtak egy japán csapatszállítót, elsüllyesztették egy rombolót és sok cirkálót megrongáltak. A japán repülőgép veszteség 90 db, ezzel szemben az amerikai veszteség 20 db volt. Sajnos az Enterprise komolyan megsérült, komoly javításokra szorult.

Az amerikai erők megerősítésére irányuló műveletek végül sikerrel jártak, de sajnos komoly veszteségeket szenvedtek, amikor is a japán I-19 tengeralattjáró megtámadta a Wasp repülőgép-hordozót, ami nemsokkal később el is süllyedt. Guadalcanal térségét innentől kezdve az amerikaiak uralták. Azonban a fejletlen radarrendszereknek köszönhetően a japánok gyakran tudnak éjszakai hadműveleteket (legfőképpen utánpótlás biztosítást) végrehajtani. Mindkét fél számára fontos lett

²⁹ David Wragg: Carrier Combat: Sutton Publishing: 149.oldal

volna egy jól működő radarrendszer alkalmazása, mely az ellenséges hajók időben történő észlelésével megakadályozhatta volna a meglepetésszerű támadásokat.

5.1.2 Santa-Cruz szigetek csata 1942. október 26-27

Amerikai oldalról rendelkezésre állt a csatában a „megjavított Enterprise Kinkaid ellentengernagy vezette TASK Force 16 alatt 84 repülőgéppel, illetve Murray ellentengernagy vezette TASK Force 17 a Hornet repülőgép-hordozóval és 87 db repülőgéppel”³⁰ Emellett rendelkezésre állt 1 csatahajó, 6 cirkáló és 14 romboló. Ezzel szemben a japánok 4 repülőgép-hordozóval, abból 3 flottahordozó és 1 könnyű hordozó, 4 csatahajóval, 10 cirkálóval és 29 rombolóval rendelkeztek. A japán csapatokat Kondo ellentengernagy és Nagumo ellentengernagy vezette. A repülőgép-hordozók közül részt vett a csatában a Jonyu, Shokaku, Ziukaku, Zuiho. Összesen 222 repülőgép volt a japánoknál a csata kezdetén. A csata időzítése a japánoknak kiválónak tűnt, hiszen csak két amerikai repülőgép-hordozó tartózkodott a térségben.

A Japán haditengerészeti erők célkitűzése a japán földi offenzíva támogatása volt, melynek keretében megpróbálták a Henderson Field-et visszafoglalni. A térségben egymás megfigyelése, a felderítések folyamatosak voltak. Az amerikaiak észlelték a japán hordozókat a térségben azonban pontos helyüket nem tudták meghatározni. 1942 október 26-án sikerült megtalálni a Zuiho hordozót. Így a Zuiho ellen támadást indítottak az amerikai csapatok. A Hornet repülőgép-hordozóról mélységi-bombázókat és torpedóvető-repülőgépeket indítottak. A támadásra válaszul a japánok megtámadták a Hornet repülőgép-hordozót. Mélységi bombázó és torpedóvető repülőgépeik sikeres támadást hajtottak végre, melynek során a Hornet-et bombatalálat érte és kigyulladt. 9.30-kor a Shokaku japán hordozót amerikai bombatalálat érte. Nem süllyedt el, de súlyosan megsérült és felújításra szorult. Mindkét fél a visszavonulás mellett döntött, így nem tudtak megfelelő légi támogatást adni a szárazföldi csapataiknak.

A csata eredményeként az Amerikai Egyesült Államok elveszítette a USS Hornet repülőgép-hordozót, amely az egyik legfontosabb hordozója volt az amerikai haditengerészetnek a második világháború során. A másik hordozójuk is sérüléseket szenvedett. Japán részről két hordozó megrongálódott.

³⁰ David Wragg: Carrier Combat: Sutton Publishing: 151. oldal

„Az amerikaiak 70 db repülőgépet vesztek míg a japánok 100 db-ot.”³¹ A japánok így a csata végére a repülőerejük jelentős részét elvesztették. A nagyon nehezen pótolható elem a repülőgépek mellett a humán erőforrás, ez esetben a jó pilóta volt. A számokból adódóan az Amerikai Egyesült Államoknak ezt könnyebb volt pótolnia.

Ebben a csatában a hordozókról felszállt repülőgépek biztosították mind a harcoló szárazföldi mind a haditengerészeti erők feletti légteret. A cél mindkét fél részéről a légifölény megszerzése volt az ellenség hordozóinak megrongálása, illetve lehetőség szerinti elsüllyesztése által. Az amerikaiak részéről a problémát a rendelkezésre álló hordozók alacsony száma okozta, mivel „csak” két hordozó tartózkodott a térségben. Így a japánok számszerű fölényben voltak, melyet meg is próbáltak kihasználni.

5.2 Bunai csata

A japán erők 1941. július 21-én partraszálltak Gonánál, majd Bunánál és Sananandánál és hídfőket hoztak létre. A hídfők létrehozásának indoka az volt, hogy kiindulópontot biztosítsanak az ausztrál csapatok fennhatósága alatt álló Port Moresby és az oda vezető Kokoda ösvény megtámadásához. A japánoknak körülbelül 45 km-re sikerült megközelíteni Port Moresby-t, azonban közelebb az ausztrál ellentámadások miatt nem tudtak jutni. Az ausztrálok és a japánok között folyamatosak voltak az összecsapások a dzsungel területeken. Az amerikaiak MacArthur tábornok vezetésével leszállópályákat kezdtek kialakítani a Kokoda-ösvénytől keletre. Ezzel a céljuk az volt, hogy egy olyan ellentámadásra tudjanak felkészülni az amerikai és ausztrál erők közösen, mellyel minél messzebb tudják szorítani Japánt a térségből, emellett a japán hídfők ellehetetlenítése is fontos szerepet játszott. Az amerikai csapatok egy másik része pedig a Milne-öbölnél haladt tovább a japán állások felé. November közepére az amerikaiak és az ausztrálok készen álltak a japán hídfőállás megtámadására. A bunai csata 1942. november 12-e és 1943. január 2-a között zajlott le. A keserves harcok végül mindkét fél jelentős veszteségeivel, de a szövetségesek győzelmével zárultak. A csata során nyilvánvalóvá vált, hogy a dzsungelben folytatott műveletek sikeres végrehajtásához is nélkülözhetetlenek a nehézfegyverek és a megfelelő légi támogatás.

5.3 1943 hordozók

³¹ David Wragg: Carrier Combat: Sutton Publishing: 152. oldal

Az 1943-as évet a konszolidáció és gyógyulás időszakaként is szokták emlegetni. Ebben az évben csatlakozott a flottához az első hat ESSEX osztályú repülőgép-hordozó, azonban a hordozó megismeréséhez, a legénység kiképzéséhez, harckészségeléréséhez időre volt szükség. Az amerikaiak folyamatos, intenzív kiképzést tartottak az Atlanti-óceánon és csak akkor vitték át a hordozókat és a legénységet, mikor elvégezték a szükséges kiképzéseket. Az amerikai hadvezetésben ekkoriban két elképzelés látott napvilágot a további csendes-óceáni műveletekkel kapcsolatban. MacArthur tábornok Új-Guinea és a Fülöp-szigetek elfoglalását tűzte ki célul míg Nimitz admirális a Csendes-óceán középső részén elhelyezkedő szigetcsoportokra és atollokra szeretett volna fókuszálni és azokat elfoglalni. 1943-ban végül Nimitz tervét hagyták jóvá, melyhez már az új ESSEX típusú hordozókat is bevetették.

5.4 Tarawai csata

A térségben a két fél között az összecsapások szinte folyamatosak voltak, célja mindkét félnek a befolyási övezetének kiterjesztése, új bázisok létrehozása a térségben, egymás hajóinak pusztítása. A hordozók közül néhány folyamatosan mindkét fél részéről a térségben állomásozott, hogy biztosítsák a légteret, a szárazföldi erőket, elrettentést biztosítsanak és támogassák a kételtű műveleteket.

A tarawai csata 1943 november 19-26 között zajlott a Gilbert szigetek elfoglalásáért. A sziget környékén a japánok két támaszpontot hoztak létre, az egyik Makin-atoll, a másik Tarawa-atoll. Az amerikai cél a két atoll elfoglalása volt. A japánok előnye abban volt, hogy a két atoll az övük volt, így ők a védekeztek. Az amerikai vezetés 1943 november 10-én a Task Force 52 harccsoporttal azon belül, 17 repülőgép-hordozóval, 12 csatahajóval, 8 nehéz- és 4 könnyűcirkálóval megindultak a térség felé Pearl Harborból. Az egész hadjáratot Chester Nimitz vezette. November 13-ától amerikai B-24-es bombázó-repülőgépek bombázzák a szigeteket. November 20-ra megérkezik a térségbe az amerikai flotta és megindít két időben párhuzamosan zajló hadműveletet. Az egyik művelet elnevezése a Galvanic-hadművelet, melynek Tarawa-atoll elfoglalása a célja, a másik a Kourbash-hadművelet, amely Makin-atoll ellen irányult.

Az amerikaiak célja az atollokon a partraszállás volt. Ehhez az előkészítést november 20-án kezdték el tüzérségi tűzzel, hajólövegekből lött lövedékekkel, illetve repülőgépekkel végrehajtott bombázásokkal. A problémát az amerikaiaknak az okozta, hogy a japánok, habár jelentős károkat szenvedtek, nem adták fel a csatát. Emellett az amerikai hajók megfeneklettek, így pl.: a harckocsik kigázoltak a partra és innen támadtak. Azonban ezeket a korábbi tapasztalatokkal ellentétben a japánok kilőtték. Az első nap végére mindkét fél súlyos vereségeket szenvedett.

A japánok részéről a veszteségek miatt ellentámadásra még éjszaka sem nyílt lehetőség. A következő napon ideálisabb körülmények között hatékonyabb, rombolók általi, tüzérségi támogatás mellett a csapatok és harckocsik partraszállása sikeresnek bizonyult és november 23-ára a csata lezárult.

6. 1944

Az amerikaiaknak 1944-re kialakult az általánosan használt stratégiája, melyben a hordozó repülőgépek megtámadták a japán part menti állásokat meggyengítve ezzel az ellenség védelmét, végül a katonák és a tengerészgyalogosok partra szállnak. Tulajdonképpen lépésről lépésre foglalták el a szigeteket, így ez a stratégia az „island- Hopping”, azaz sziget-ugrás vagy békaügetés elnevezést kapta. A stratégia Douglas MacArthur és Nimitz kompromisszuma volt, ugyanis MacArthur a Fülöp-szigetek azonnali visszafoglalását követelte, míg Nimitz megkerülni szeretne volna. A stratégia biztosította az amerikaiak számára azt, hogy a területek elfoglalásával az ott lévő repülőtereket is használatba tudták venni. Ezekről a repülőterekről aztán hatékonyan tudták a műveletek légi támogatását biztosítani, kiegészítve a hordozó repülőgépek erejét.

6.1 Kwajalein

1943 végétől folyamatosak a légi és tengeri bombázások a térségben, azonban 1944 január 30-án az amerikai tengerészgyalogságból és hadseregből egy 85 000 fős kétélű támadó haderő és 300 hadihajó megközelítette a Marshall-szigeteket. A térségben amerikai részről hat repülőgép-hordozó, tíz cirkáló és 11 romboló tartózkodott a térségben. A partraszállások előtt, 1944 januárjában hat bombázó műveletet indítottak az amerikai hordozókról a japán légierő megsemmisítésére a térségben. Február 1-jén a 7. gyalogos hadosztály katonái partra szálltak Kwajalein szigetén, mely a Marshallszigeteknek a része, a japánok egyik legfontosabb bázisa volt. Megtalálhatóak voltak itt japán harckocsizók, egy japán hidroplánbázis, illetve, ami a legfontosabb, hogy Kwajalein volt a 6. flotta, a japán tengeralattjáró-erő főhadiszállása. Az innen induló búvárhajók ellenőrizhették a Hawaii környéki vizeket, ami pl.: kulcsfontosságú szerepet játszott Pearl Harbornál.

Az amerikai 4. tengerészgyalogos hadosztály a Roi és Namur ikerszigeteken szálltak partra aznap. „A két sziget körülbelül 70km távolságra van egymástól. Roi-t és Namurt is elfoglalták. Kwajalein-t

február 4-ére tudták elfoglalni, mivel üldözni kellett a japán helyőrséget.”³² Roi-n és Namuro-n összesen 3 leszállópálya volt megtalálható.

Kwajalein-atoll a világ legnagyobb korallzátonya. Kwajalein a szövetségesek győzelmével zárult, habár a japánok jelentős túlerővel bírtak. Ez a csata tette lehetővé, hogy a Eniwetok ellen tervezett csatát 60 nappal előbb tudták megvalósítani a vártnál.

A partaszállítás sorozat Eniwetok-i partraszállással 1944 február 6-án zárult le.

6.2 1944. 06.15 Mariana szigetcsoport

A Japán anyaország utolsó természetes védővonala a Mariana-szigetcsoport volt. Az itt zajló tengeri összecsapásnak a célja mindkét fél részéről az ellenséges repülőgép-hordozók elpusztítása volt. A csata az amerikaiak részéről nagy mariana-i pulykavadászat elnevezést kapta, mely utal arra, hogy az amerikaiak mennyire nagy sikerességgel és gyorsasággal tudták pusztítani a japán erőket. A japánok filippínó-tengeri csataként tartják számon.

Ekkoriban japánoknak a legnagyobb problémát a repülőgépek és ezáltal a repülőgép személyzetben elszenvedett veszteségek jelentették. Az 1944-es malária is megtizedelte a japánok sorait, emellett a kiérkező újoncok felkészültsége sem volt megfelelő a felgyorsított kiképzés miatt. A japán csapatok ebben az időszakban keveset hagyták el a bázisaikat, keveset támadtak, ugyanis tartottak egy esetleg amerikai tengeralattjárók támadásaitól és egyéb támadásoktól. A japán 1. csapásmérő flottát Ozawa Jiszaburo altengernagy vezette. „A japánoknak még 9 db repülőgép-hordozója maradt.”³³ Soraikból nagyon hiányoztak a megrongált állapotú Shokaku és a Zuikaku hordozók. A többi hordozó könnyű flottaszállító típusba tartozott. Ezen kívül a kötelékbe tartozott még „5 csatahajó, 12 cirkáló és 27 torpedóromboló, 24 tengeralattjáró.”³⁴ Az amerikai csapatokat a Marc Mitscher ellentengernagy vezette, TASK Force 58 harccsoportként ismerjük. A harccsoport korábban bizonyította ütőképességét, ugyanis részt vettek Rabaul és a japán flottabázisként használt Kwajalein-atoll elleni támadások sikereiben is, illetve a Marshall-szigetek elleni invázió esetén ők tették harcképtelenné a japánok legnagyobb térségbeli flottabázisát Truk-szigetén. A TASK Force 58 flottakötelékhez „15 repülőgép-hordozó, hét csatahajó, 21 cirkáló, 62 torpedóromboló és 25 torpedóromboló.” tartozott.

³² History: Battle of Kwajalein, Megjelenés dátuma: 2018.08.21

³³ David Wragg: Carrier Combat, Sutton Publishing 159.oldal

³⁴ Zrínyi kiadó: Dr.Bak József, Sárhidai Gyula- Repülőgép anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 40.oldal

Az amerikaiak 1944 június 15-én szálltak partra Saipan szigetén. A partraszállást az 52. TASK Force csoport végezte Turner altengernagy vezetésével. A TASK Force 52-es csoport rohamflottája 550 hajóból állt, melyekhez tartoztak még a repülőgépek. A flotta repülőgépein kívül néhány a TASK Force 58 csoport számára volt tartalék.³⁵

Az amerikai repülőgép-hordozók közül részt vett a partaszállásban az újonnan megépített „Lexington, Yorktown, Hornet, Wasp, Bunker Hill és az Enterprise.”³⁶ Az Independence osztályú hordozók is részt vettek a partaszállásban, melyek: Bataan, Belleau, Wood, Cabot, Cowpens, Langley, Monterey, Princeton és a San Jacinto. A kísérő-szállító repülőgép-hordozók biztosították a terepet. Repülőgépek közül Grumman F6F Hellcat-eket, Curtiss SB2C Helldiver zuhanóbombázókat és Grumman TBF Avenger torpedóvető repülőgépeket használtak. 1944 májusától alkalmazni kezdték a B29 Superfortress-eket a második világháború legnagyobb stratégiai bombázóit.

A japánok az ellentámadás lehetőségét csak egy alaposan megtervezett és előkészített, nagy, összhaderőnemi ellentámadás keretei között látták. 1944 június 15-én Ozawa altengernagy parancsot kapott az amerikai csapatok megtámadására. A művelet az A-GO nevet kapta. A japánok a győzelemben biztosak voltak, hiszen a könnyű japán gépeknek lényegesen nagyobb volt a hatósugara, mint az amerikai nehezeknek. Illetve azzal számoltak, hogy a környékbeli szárazföldi bázisokról tudják majd a hiányzó repülőgépeket biztosítani. A támadás megindításával a cél a kezdeményezés és a döntő fontosságú első lépés megtétele volt. A japán erőket a Guami, a Rotai és a Yap-szigetén épített légi bázisok támogatták volna, azonban ezeket a repülőtereket az amerikai haditengerészet korábban elkezdte bombázni. A japánok tevékenységét két tényező befolyásolta hátrányosan. Az egyik a pilóták nem megfelelő kiképzettsége, a másik, hogy a támogató légi bázisokon állomásozó erőkről tett jelentések túlzóak voltak, jóval nagyobb támogatással számoltak, mint a valóság volt. A japán erőknél 1944 június 18-án sikerült felderítenie az amerikai csapatok pontos helyét, így június 19-én megindították a támadást. Az amerikaiak a japán támadás megkezdésekor nem tudták a japánok pontos helyét, azonban a támadó japán gépeket már 200 km-re az amerikai hajóktól észlelték a radarokon. Riasztották a repülőgép-hordozókon állomásozó vadászgépeket, amik közeledő japán repülőgépekkel vették fel a harcot és a japán hajók bombázására is elindultak a kijelölt gépek. Az amerikaiak ekkor az Grumman F6F Hellcat vadászrepülőgépeket alkalmazták, melyek technikailag jóval felülmúlták a japán Zero-kat. Az amerikaiak radarrendszere már jól működött, illetve a légi irányítók is hatékonyan látták el a feladatukat.

A japánok összesen 4 hullámban támadták az amerikai hajókat. Az első és a második hullámban a Hellcat-ek hatékony ellentámadását túlélő japán pilóták többsége a hordozókat védő cirkálók és

³⁵ Zrínyi kiadó: Dr.Bak József, Sárhidai Gyula- Repülőgép anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 40.oldal

³⁶ David Wragg: Carrier Combat, Sutton Publishing 159

csatahajók légvédelmi tüzének estek áldozatul. Az első hullámban egyetlen japán repülőgép érte el az amerikai flottát, minimális kárt téve a USS Dakota csatahajóban. A második hullámban 125 japán repülőgép szállt fel és a repülőgépek legnagyobb része nem tért vissza.

A harmadik hullámban északi irányból támadták meg az amerikai flottát a japán repülőgépek, elkerülve a Hellcat-eket és a légvédelmi tüzet azonban ez is sikertelen volt. Alig néhány japán pilóta tudott visszatérni a japán hordozókra.

A negyedik támadóhullám sok pilótája a kevés üzemanyag miatt egyszerűen a tengerbe zuhant, vagy az amerikai Hellcat-ek lelőtték őket.

Ebben az összecsapásban Japán sorsa véglegesen eldőlt, ugyanis veszteségei pótolhatatlanok voltak, a kialakult hátrányt már nem tudta leküzdeni. A csatában közel 500 repülőgépet veszített, amelyre korábban még nem volt példa. Ezzel szemben az amerikaiak 29 db-ot minösszesen. Az amerikai fölény innen teljesen egyértelművé vált, a kérdés szinte az volt, hogy meddig tudják még a japánok húzni a háborút, mikor jutnak el a teljes kimerülésig.

A repülőgép-hordozók szerepét tekintve ebben a csatában is meghatározó pozíciót töltöttek be. Mind az amerikai és a japán repülőgépek a repülőgép-hordozókról szálltak fel és indították el a támadást az ellenség repülőgép-hordozói ellen. Japán számára az is problémát jelentett, hogy az amerikaiak számbeli és technikai fölénybe kerültek a japánokkal szemben a hordozókat illetően. A legnagyobb amerikai előnyt azonban az F6F Hellcat-ek tömeges alkalmazása jelentette. Az F6F felváltotta az F4F Wildcat-et. A F4F-hez képest áttevezett sárkányszerkezetet kapott, melyet teljesen fémből készítettek el. Kitűnő manőverező képességgel rendelkeztek és rendkívül gyorsak voltak. A japánok technikailag nem fejlesztették tovább a repülőgépeiket, ezért is tudott a Hellcat ilyen sikeres lenni.

Azonban a végső győzelmet az amerikai Cavalla és Albacore tengeralattjáróknak sikerült eldöntenie. Ugyanis az amerikai repülőgép-hordozókról felszállt repülőgépeknek sikerült elsüllyesztenie a Hiyo repülőgép-hordozót. Megrongálták a Zuikaku, Chiyoda repülőgép-hordozókat, Haruna csatahajót és a Maya nehézcirkálót. Azonban a tengeralattjárók elsüllyesztették a Taiho és a Shokaku. Ennek hatására visszavonult Ozawa flottája.

6.4.1 1944.október 17

„1944 október 17-én az amerikai csapatok partra szálltak a Leyte-szigeten, mely a Fülöp-szigetekhez tartozik.”³⁷ A japánok ellencsapást szerettek volna mérni az amerikaiakra. Terveikben az szerepelt, hogy „3 japán hajócsoporthoz vonja az amerikaiak figyelmét, addig a legerősebb csatahajóiból képezett kötelékével észrevétlenül behatol az amerikai partraszállást végrehajtó deszant- és szállítóhajókból álló inváziós flotta közé és tüzérségi tűzzel megsemmisíti azt.”³⁸ A japánokat Kurita altengernagy vezette. A kötelék 6 repülőgép-hordozóból, hét csatahajóból, 21 cirkálóból és 40 rombolóból állt. Repülőgép-hordozókról felszálló repülőgépek bevetése már nem volt járható út a japánok számára, hiszen drasztikusan megfogytak a hordozók száma és a pilóta utánpótlás kiképzése is problémás volt. Ami azonban jól működött a japánoknak az a szárazföldi légierjük volt. A szárazföldi légierő pilótái közül kerültek ki az úgynevezett Kamikaze pilóták, akik „robbanóanyaggal megrakott repülő-gépükkel rárepülnek az ellenséges hajókra.”³⁹ A Fülöp-szigeteki harcok elején jelentek meg. Kezdetben az egymotoros Zero, Kate, Saijun repülőgépeket alkalmazták erre a célra. 1945-től alkalmazzák a rakéta meghajtással rendelkező Baka öngyilkos bombázógépet.

Amerikai részről 17 repülőgép-hordozó, 18 kísérő repülőgép-hordozó 1178 repülőgéppel a fedélzetükön. Emellett 12 csatahajó, 21 cirkáló, 118 romboló és 45 gyorsnaszád tartózkodott a térségben.

Az USA harmadik flottájának parancsnoka Bika Halsey lett. Mitscher ellentengernagy vezette a TASK Force 38 harccsoportot. Az amerikaiak számára rendelkezésre álló hordozók száma tovább nőtt, összesen 9 nagy és 8 könnyűhordozó állt rendelkezésre. A TASK Force 38 harccsoport 1944 szeptember elején folyamatosan támadta Bonin-szigeteket, majd onnan továbbmenve szeptember 7-10 között támadássorozatot hajtottak végre a Fülöp-szigetek déli részén elhelyezkedő japán haditengerészeti létesítmények és repülőterek ellen. Japán oldalról az ellenállás csekély volt. Az amerikai cél itt nem az előrehaladás volt, sokkal inkább a jó kikötő vagy horgonyzóhely kialakítása. Szeptember 15-én a Paulau-szigeteken szálltak partra az amerikaiak. Szeptember végén az amerikaiak Manila kikötőjét támadták, ahol az amerikai repülőgép-hordozók repülőgépei elsüllyesztettek 3 rombolót és 20 szállítóhajót és komoly károkat okoztak a kikötőben. Az amerikai sikerek arra ösztönözték MacArthur tábornokot, hogy a Fülöp-szigetek elfoglalását hozza előre decemberről októberre. A prioritás az volt, hogy megvédjék az inváziós flottát légi vagy tengeri támadástól. A légi fenyegetés japán részéről Okinawa vagy Formosa felől volt várható. A formosai csata készítette elő az utat az amerikaiak Leyte-öböl-i partraszállásához.

³⁷ Zrínyi kiadó: Dr. Bak József, Sárhidai Gyula - Repülőgép anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 41. oldal

³⁸ Zrínyi kiadó: Dr. Bak József, Sárhidai Gyula - Repülőgép anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 41. oldal

³⁹ Zrínyi kiadó: Dr. Bak József, Sárhidai Gyula - Repülőgép anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005: 42. oldal

Az eredeti tervek szerint az amerikai flotta Okinawát tervezte megtámadni, azonban végül inkább az irányt Formosa felé vették. Formosa volt Fukudoma japán altengernagy második légiflottájának helyszíne. Formosát mind a 17 repülőgép-hordozóról indított repülőgépekkel támadták meg első körben. A támadás légicsatává alakult.” Az amerikai 160 japán repülőgépet lőttek le és 43 db-ot veszítettek el.”⁴⁰ Másnap a repülőgép-hordozók repülőgépei újra megtámadták Formosát. Formosában az amerikaiak a repülőtereket és a kikötői létesítményeket akarták elpusztítani. A japán ellentámadás folyamatos volt. A támadások alatt megsérült a Canberra és a Houston cirkálók. Október 15-ére súlyos légicsaták alakultak ki Luzon északi része felett. Az amerikaiak a támadássorozatban a már megszokott stratégiájukat alkalmazták, ami be is vált nekik.

6.4.2 1944.10.23-26

A japánok érzékelték az őket ért súlyos veszteségeket, így azt a stratégiát szerették volna alkalmazni, hogy addig támadják meg az amerikai csapatszallítókat, míg azok a tengeren vannak, sok áldozatot szedve ezzel. A japánoknak a propagandája ezen a pontot még nagyon erős volt. A japánok számára a Fülöp-szigetek elvesztése hatalmas probléma volt, ugyanis elvágta volna a Szumátráról olaj és nyersanyag ellátásukat. A Filippinó-tengeren állomásozott a Zuikaku és Zuiho hordozók és tengeralattjárók a Chitose, Chiyoda, Unryou és Amagi rejtőzködtek. Az amerikaiak részéről két terv merült fel, hogy Formosát vagy a Fülöp-szigeteket támadják.

A harmadik flottát Halsey admirális vezette, amelyhez tartozott a Marc Mitscher ellentengernagy vezette hordozókötelék. A hordozóflottába tartozott a Wasp, Hornet, Lexington, Hancock, Intrepid, Essex, Franklin és Enterprise nagy hordozók, valamint a Cowpens, Cabot, Independence, Princeton, Langley, San Jacinto, Belleau Wood és Monterey könnyűhordozók. A hajókon összesen 1000 repülőgép szolgált. A flottához tartozott hat csatahajó, hat nehéz és kilenc könnyű cirkáló, valamint 60 romboló.

A hetedik flottát Kinkaid admirális vezette és a flotta alá tartozott az Oldendorf ellentengernagy vezette támogató erők, melyek főként a szárazföldi erőket támogatták. A kötelékhez tartozott hat csatahajó, négy nehéz, öt könnyűcirkáló és 30 romboló is.

Október 23-án két amerikai tengeralattjáró a Dace és a Darter felfedezte a japán flottát és megtorpedózott 3 nehéz cirkálót, amelyek közül kettő az Atago és Maya szinte azonnal elsüllyedt. Ez a 2 nehézcirkáló Kurita zászlóshajói voltak. A csata ténylegesen 1944 okt. 24-én kezdődött el,

⁴⁰ David Wragg: Carrier Combat, Sutton Publishing 175

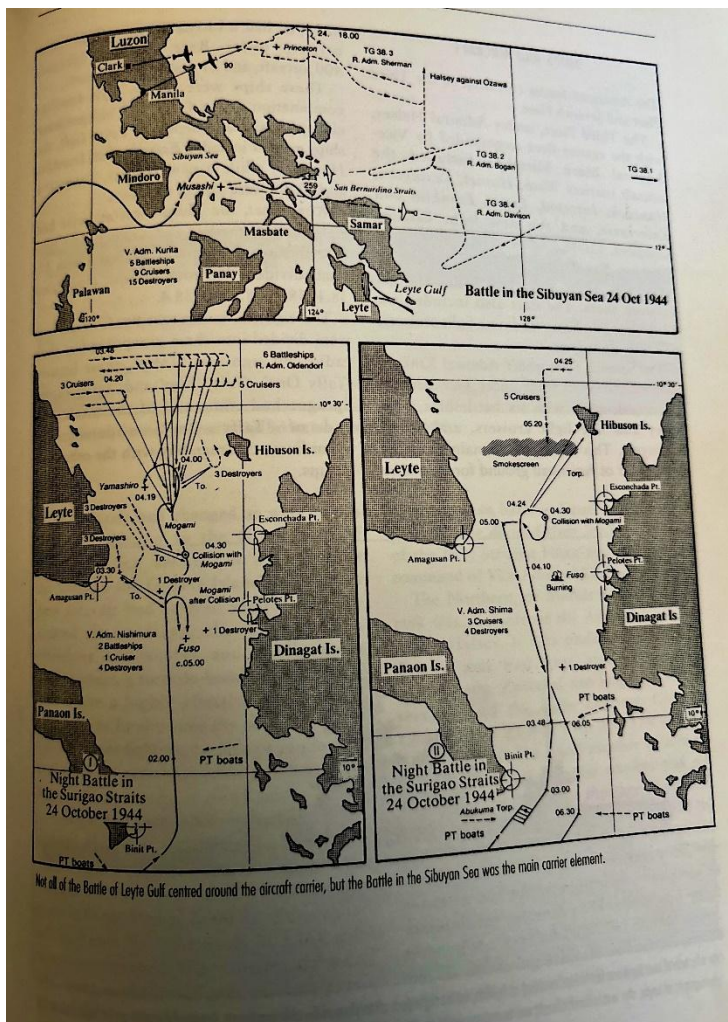
amikor a lejtő öbölben állomásozó japán repülőgépek megtámadták az amerikai repülőgéphordozó csoportot a Sibuyan-tengeren. Azonban a csatában a japán tervek alapján nemcsak az öbölben állomásozó repülőgépeknek kellett volna részt venniük, hanem Ozawa hordozó repülőgépeinek is. Ozawa hordozó repülőgépeinek az lett volna a feladata a támadásban, hogy elvonják az amerikai 3. flottának a figyelmét és ezzel Kuritának szabad utat biztosított volna az inváziós erők ellen. Azonban a japán hordozóról indított repülőgépek nem találták meg az amerikai hordozókat így üzemanyag hiányos állapotban megpróbáltak visszarepülni a bázisokra. Azonban a japán repülőgépeket az amerikai Hellcat-ek elfogták. Ebben a támadásban a japánoknak összesen az egyik könnyű repülőgép-hordozót a Princeton -t sikerült eltalálniuk, amely aztán ki is gyulladt és végül egy romboló torpedójával elsüllyesztették. A másik két amerikai repülőgép-hordozó csoport ekkorra bemerte a japán flottát és megtámadta azt. A japán flotta Sibuyan-tengeren volt. A japán flotta egyik legnagyobb hadihajóját, a Musashi-t elsüllyesztették 11 torpedóval és 19 bomával. A másik két óriás csatahajót a Yamato-t és a Nagato-t is bombatalálat érte, azonban meg tudták őket menteni. A Myoko japán nehézcirkálót is vissza kellett vonni annyira megsérült. Az amerikaiak ezeket a támadásokat repülőgép-hordozókról indított bombázó repülőgépek hajtották végre. A japán déli flottában nem süllyedt el egy hajó sem. Kurta a japán flotta védelmének érdekében ideiglenesen megfordította a hajózási irányt, amit Halsey admirális tévesen az amerikaiak győzelmeként értékelte. „Halsey erőinek a San- Bernardino szorost kellett volna őrizniük még Kinkaid 7. flottája a Suriago-szorost védte a japán déli erőktől.”⁴¹

A San-Bernardino szorost őrizetlenül hagyták az amerikaiak, amely lehetővé tette a japánok számára, hogy az irányukat meghódítsák és éjszakát hajózzanak a szoroson. Ugyanezen az éjszakán az amerikai 7. flotta csapott össze a japán déli haderővel szorosban. A Suriago szorosban a csata egy eredménytelen amerikai torpedó hajó támadással kezdődött, amely az Abukuma könnyűcirkálót megrongálta. A támadást követően az amerikai rombolók támadása következett, amely elsüllyesztette a Fuso csatahajót és 3 japán rombolót. A hagyományos tengeri lövész harc 4:00 után kezdődött el, amelyben a Nishimura és Yamashiro zászlóshajóját felrobbantották. Az amerikaiak elsüllyesztették a Mogamit több rombolóval együtt. Kurita harci flottáját 6:00 után fedezték fel az amerikai felderítők. Majd ezt követően Kurita csatahajója megtalálták és löni kezdték a trafikban nevű kísérő repülőgép hordozó csoport legészakibb részét. Ez a csoport Thomas Sprague ellentengernagy parancsnoksága alatt állt, a támadást követően az egész haderő dél felé vonultatta vissza. Az amerikai rombolók megtámadták Kumano cirkálót, azt visszavonulásra készítették viszont 3 rombolót elsüllyesztettek.

⁴¹ David Wragg: Carrier Combat, Sutton Publishing: 182. oldal fordítás

Ezt követően Leyte-sziget megtámadását két irányból tervezték az amerikaiak. A hajók egyik támadási irány a Surigao-szoros felől, a másik a Leyte-öböl irányából történt. Az amerikaiak felfedezték a közeledő japán köteléket és a repülőgép-hordozóikról indított repülőgépekkel, hajóágyuk lövedékével és a torpedókkal megindították a támadást a japán flottakötelék ellen. Kurita vezette flotta a Suriago-szorosnál úgy tett mintha megfordulna, azonban éjszaka áthajózott a Filippínó-tengerre a San-Bernardino-szoroson keresztül. Kora reggel a Leyte-öböl felé ment, ahol Halsey harmadik flottáját támadták a japánok. A hetedik flotta túl messze volt délre, hogy segítséget nyújtson, a szállítóflottának nem volt elég tűzereje. Tehát a japánok részére hatalmas fölény alakult ki. Azonban Ernest Evans hadnagy, aki a USS Johnston romboló parancsoka volt, megtámadta a japán armadát. Ernest Evans tervéhez több rombolóparancsnok is csatlakozott, ők is támadták a japán hajókat. Lövésekkel és torpedókkal támadták folyamatosan a japán flottát. Evans Kumano nehézcirkálóját támadta meg. Az amerikai támadássorozat sikeres volt. A japánokat teljesen összezavarta a támadás, azt gondolták, hogy egy náluk jóval nagyobb erő mért rájuk támadást. Mellette az amerikai repülőgépek folyamatosan támadják a japán csatahajókat és cirkálókat a levegőből. A japánok végül megfordultak és elkezdtek visszavonulni. A Leyte-öböli csata a japán haditengerészet számára teljes kudarc volt. Összesen elvesztettek 4 repülőgép-hordozót, 3 csatahajót, 10 cirkálót és 14000 főt a személyzetből. Ezzel szemben az amerikai veszteségek elenyészőek voltak; egy könnyű repülőgép-hordozó, két kísérőhajó, két romboló, két romboló kísérő és 1500 fő személyzet. Ezt a csatát nevezik minden idők legnagyobb tengeri csatájának. A japán haditengerészet a veszteségeit már nem tudja pótolni, ezután már nem tud összehangolt és átütő támadást elérni a haditengerészetével. Az Amerikai Egyesült Államok ezután a csata után ismerte el a szállítói hadviselésben lévő magas potenciált, és elkezdte alkalmazni.

A japánok számára nagy probléma volt a japán hírszerzés pontatlansága és ebből adódóan a rossz következtetés levonása. Emellett a legénység felkészültsége sem volt megfelelő. A japánoknak korábban be kellett volna vetnie a csatahajóikat, ugyanis így sokkal nagyobb nyomást tudtak volna az amerikaiakon tartani. Ebben a csatában mind a két fél sokat hibázott, az amerikaiak szinte csak a találékonyságuk és az elszántságuk, illetve a japán flotta lassú reagálása miatt tudtak győzelmet aratni. Halsey-nek nem szabadott volna szabadon hagynia a San Bernardino-szorost. Ugyanis az ő elképzelései szerint nem szabadott megosztani a 7.flottát, ami ugyan logikus volt, de mivel elég erős volt a flotta így a megosztás működött volna jobban. Az amerikai flotta vezetői közel 10 hónapja a tengeren voltak, így a fáradtság, mint tényező is hatott a döntések meghozatalára.

Az ábra forrása: David Wragg: Carrier Combat, Sutton Publishing A Leyte- öböli csata megkezdése előtti helyzetet ábrázolja

7. 1945

7.1 1945 február

1945 február 16-17-én Mitscher bombázni kezdte a TASK Force 58-as harccsoporttal a hazai szigeteket Tokió térségében. Ez a támadás 500 légi és haditengerészeti repülőgépet semmisített meg a földön, míg cserében az amerikaiak 88 repülőgépet vesztek. A TASK Force 58 ekkor „10 nagy repülőgép-hordozóval rendelkezett: Bennington, Bunker Hill, Enterprise, Essex, Franklin, Hancock, Hornet, Intrepid, Wasp és a Yorktown valamint rendelkeztek 6 könnyű repülőgép-hordozóval: Bataan, Belleau Wood, Cabot, Independence, Langley és a San Jacinto. Ezeken több mint 1200

repülőgép volt elhelyezve.”⁴² A repülőgépek közül alkalmaztak Hellcat-et, Avenger-t, Corsair-t, Walrus-t, Seafire-t és Fairey Firefliet-t. Az amerikaiak B25 és B29-es bombázókat alkalmaztak.

7.2 Okinawa

1945-re az amerikaiak egyre inkább megközelítették a japán anyaországot, azonban ahhoz, hogy folyamatosan bombázni tudják azt és nyomást gyakoroljanak rájuk, ahhoz kellett egy biztos, stabil légi támaszpontra közel az anyaországhoz. Alapvetően az amerikai győzelem ekkorra már szinte biztosnak tekinthető, azonban a végső győzelemhez szüksége van Okinawa elfoglalásához. A japán vezetés azonban tudja, hogy a háborút már nem nyerhetik meg, így a katonai stratégiák és műveleti tervek helyett, visszatérnek a japán ősi hitvilághoz és ebben próbálnak megoldást találni. Meggyőződésük alapja az volt, hogy az istenek majd biztosan megóvják őket az inváziótól. Erre az ősi hitvilágra vezethető vissza a kamikaze pilóták bevetése is. 1945 márciusában egy amerikai repülőgép-hordozó kötelék 160 km-re megközelítette Kiusu-t, a kötelék célja a japán repülőgépek semlegesítése volt bombázásokkal. Az amerikai támadásra hagyományos és kamikaze bombázókkal támadtak vissza. A kamikaze pilóták nagy veszélyt jelentettek az amerikai flottára. Azonban végül amerikai győzelemmel zárult, mivel a japánok két hétig nem tudtak támadást indítani.

A szigetek közül eredetileg Formosa-t (mai nevén Tajvan-t) szerették volna elfoglalni az amerikaiak és itt akartak légítámaszpontot kialakítani, de végül inkább Okinawa mellett döntöttek.

Az okinawa-i csata 1945 április 1-től 1945 június 23-ig zajlott. Okinawa méreteihez hasonló szigeteket foglaltak már el az amerikaiak, azonban Okinawának megvoltak a nehézségei. Legfőképpen az, hogy mivel nagyon közel van a japán anyaország, így a Japánból indított repülőgépekkel tudták támadni az amerikaiakat. A művelet a jéghely elnevezést kapta. A japánok tudták, hogy az amerikaiak célpontja Okinawa így vissza is rendelték a légierjük nagy részét, hogy védjék a szigetet. A repülőgép egységeket Kagosima városában helyezték el, mivel ez feküdt legközelebb Okinawahoz. Az 1944-es Fülöp-szigeteki csaták során merült fel a japánokban a kamikaze, öngyilkos egységek megszervezése. Ez is az ősi hitvilághoz vezethető vissza, ugyanis úgy vélték, hogyha a fiatal pilóták életüket adják Japánért az istenek megsegítik majd őket. Kiusun létrehozták a légi támaszpontot, illetve itt képezték a kamikaze pilótákat is. A japán védelmet a japán 32. hadsereg biztosította, ez szárazföldi erőket tekintve 80000 reguláris japán erőt és 20000 besorozott okinawai-i erőt jelent.

⁴² David Wragg: Carrier Combat, Sutton Publishing 199-200

Április 1-jén a partaszállásra kijelölt helyszínt sziget közepe körül, a hadihajók nagy erejű ágyúzással készítették elő, hogy fellazítsák a védelmet. Az amerikaiak létrehoztak a sziget nyugati felén egy 13 km hosszú hídfőt, a japán ellenállás nem volt túl erős. Aznap elfoglaltak két repülőteret, ugyanis a japánok azt a tervet követték, hogy majd, ha megfelelőnek látják a helyet és az időt akkor csapnak le az amerikaikra. Az amerikai csapatok a sziget déli részén ütköztek ellenállásba. A hadihajókat folyamatos harcészültségben tartották. Az amerikaiak számára a legnagyobb félelmet a kamikaze pilóták bevetése jelentette. Sok hajót megrongáltak, elsüllyesztettek. A csata során értesülnek róla az amerikai csapatok, hogy Rooseveltnél elhunyt, azonban a háború folytatódott.

A hajók biztosították a szárazföldi csapatokat. Azonban a kamikaze pilóták ezekre a hajókra is veszélyesek voltak. Az amerikai vezetés megfigyelte, hogy az öngyilkos egységek általában azokat a hajókat támadják melyek távolabb vannak az egységektől, a kulcsfontosságú hajók helyett. A japánok azonban kezdenek kifogyni repülőgépekből és pilótákból. Ezt a tényt mutatja, az, hogy a csata elején 350 kamikaze-t vetettek be, a csata végén „csak” 25-t egyszerre. Június 23-án az okinawai csatát befejezettnek tekintették. 50000 fős amerikai harctéri veszteség, míg a japánok vesztesége közel 200.000 fő.

Összesen huszonhárom napon át repültek csapásokat a hordozókról, amely 4691 bevetést, 927 tonna bomba ledobását és 950 rakéta lövedéket jelentett. Az okinawa-i hadjárat kötelező előfeltétele volt a Japán anyaország elleni inváziónak, hiszen ekkor még nem tudtak arról a tényről, hogy az atombomba hamarosan bevethető lesz. Így az egyetlen megoldásként a háború lezárására a Japán anyaország megtámadását látták.

7.3.Veszteségek és előállítások

7.3.1 USA előállítása

Repülőgép-hordozó osztály	Darabszám	Funkció (Csapásmérő/Kísérő/Kis)
Essex	17	Csapásmérő
Independence	9	Kis
Long Island-Charger	1	Kísérő
Bogue-Prince William	11	Kísérő
Sangamon	4	Kísérő
Casablanca	50	Kísérő
Commencement Bay	10	Kísérő

7.3.2 Veszteségei

Repülőgép-hordozó neve	Elsüllyedés dátuma	Funkció (Csapásmérő/Kísérő/Kis)
CV2-Lexington	1942.05.08	Csapásmérő
CV-5 Yorktown	1942.06.07	Csapásmérő
CV-7 Wasp	1942.09.15	Csapásmérő
CV-8 Hornet	1942.10.26	Csapásmérő
CVL-23 Princeton	1944.10.24	Csapásmérő
CVE-56 Liscome Bay	1943.11.24	Kísérő
CVE-21 Block Island	1944.05.29	Kísérő
CVE-63 Saint Lo	1944.10.25	Kísérő
CVE-73 Gambier Bay	1944.10.25	Kísérő
CVE-79 Ommaney Bay	1945.01.04	Kísérő

CVE-95 Bismarck Sea	1945.02.21	Kísérő
---------------------	------------	--------

Adatok forrása: 46. oldal: Dr. Bak József -Sárhidai Gyula: Repülőgép-anyahajók és repülőgép-hordozók 1912-2005

8. Következtetések

Az első világháborúban a haderőnemek szinte teljesen elkülönültek, a légierők egymással harcoltak a levegőben. Ritkán végrehajtottak légi felderítési, tűzérési feladatokat is. Szerepük teljesen kezdetleges volt. A szárazföldi egységek szárazföldi egységekkel harcoltak légi támogatás alkalmazása nélkül. A tengeri csatákat a hajók egymás ellen vívták, a légierő nem vett részt ezekben. A második világháborúban azonban ez teljesen megváltozott. A légierő a légicsaták mellett, hatalmas szerepet kapott a szárazföldi haderőnem és a haditengerészet támogatásában. Kezdetben a repülőgép-hordozók hidroplán-hordozók, aztán csatahajókból átalakított hordozók voltak. Azonban felismerve a bennük rejlő potenciált, építettek eredetileg is hordozónak szánt repülőgép-hordozókat.

Az Amerikai Egyesült Államoknak az egyik legnagyobb problémáját az erőketítés szerepének hiánya okozta volna. A repülőgép-hordozók adták meg azt a lehetőséget, hogy szinte bárhonnét tudtak légi támogatást biztosítani kételtű (partraszálló) és szárazföldi egyéb műveletekhez. Az Amerikai Egyesült Államok flottája nem tudott volna ilyen messzi távolságban ilyen hatékonyan harcolni, erőketítés nélkül; ez pedig csak a hordozókkal volt lehetséges. A repülőgép-hordozók nélkül az amerikaiaknak kizárólag földi légi támaszpontokra és légibázisokra tudták volna alapozni a műveleteiket, amelyek hosszú távon nem vezettek volna ilyen sikerekhez, semmiképpen sem ilyen gyorsasággal. A repülőgép-hordozókról indított légi támogatások lehetőséget adtak arra, hogy az erők támogatása mobil és rugalmas legyen.

A csatákat megelőző légicsapásokat szinte kivétel nélkül repülőgép-hordozóról indították (pl.: Midway és Korall-tenger), amelyek nagymértékben meghatározták a morált, illetve korlátozták az ellenség által adható válaszreakciót. Alapvetően a repülőgép-hordozók hiánya mindenképpen lassította volna a műveletek lefolyását. Műveletek közül az 1942-es Doolittle művelet nem sikerülhetett volna a repülőgép-hordozók nélkül. Ez is egy példa arra, hogy egy teljesen új típusú hadviselés jelent meg a Csendes-óceáni hadszíntéren. Ez a művelet is egy olyan példa arra, amely korábban nem történt meg. A konfliktus mindenképpen elhúzódóbb lett volna mind a két fél részéről, amely hosszútávon több hajó, repülőgép és személyzet elvesztéséhez vezetett volna. A repülőgép-hordozók nélkül valószínűleg a legnagyobb szerepet a csatahajók kapták volna, amelyek közelebbi

harcot eredményeztek volna a hordozókhoz képest. A csatahajók nem tudtak volna ellenállni a japán légi bombázásoknak.

Véleményem szerint az amerikaiak, nem csak a repülőgép-hordozóik, hanem a helyes alkalmazásuk, a stratégiai és műveleti megoldásaik miatt tudtak győzelmet aratni. Azonban az kijelenthető, hogy a hordozóik nélkül egy teljesen más típusú, akár más kimenetelű háború zajlott volna le a két fél között. A repülőgép-hordozók szerepének felértékelődésében nagy szerepet játszott a front földrajzi adottsága. A szigetek nagy távolságban helyezkedtek el egymástól, illetve az anyaországtól. Ilyen jellegű hadszíntérre a korábbiakban nem volt példa. A repülőgépek sikerességét adta az is, hogy mind a két fél időben felismerte a repülőgép-hordozókban rejlő lehetőségeket. A hordozók eredményezték azt, hogy a fő haderőnemeket (légierő, szárazföld, haditengerészet) nem csak különállóan, hanem együtt alkalmazva vetették be. Ehhez egy teljesen új típusú hadviselési módot és gondolkodást kellett kialakítani, a kialakult helyzethez gyorsan kellett alkalmazkodni, illetve felismerni a benne rejlő potenciális felhasználási lehetőségeket.

A második világháború során beindult fejlődés a repülőgép-hordozók területén napjainkig folyamatos. Az idők folyamán a harctereken megjelenő helikoptereket és vertikális fel- és leszállásra képes repülőgépeket is rendszeresítették a hadrendjükbe, ezzel biztosítva a hordozók műveleti repertoárjának kibővülését. A 21.századi konfliktusokban is kiemelt szereppel bírnak, melynek során az adott nagyhatalom részvétele vagy baráti fél támogatása esetén, mint erődemonstráló és elrettentő eszközök hamar megjelennek a válságtértségben. (Pl.: izraeli-palesztin háború és az amerikai hordozók Izrael partjainál).

A repülőgép-hordozók, mint erőkievetési pontok bizonyították, hogy van szerepük a hadviselésben, megcáfolva ezzel Seversky elméletét, mely elmélet szerint a repülőgép hordozók, illetve a tengerentúli bázisok fenntartása nem hatékony, sokkal inkább a szárazföldi légibázisokat helyezte előtérbe.

9. Irodalomjegyzék:

[1] Hugh Power, Robert J. Cressman, Jerry Chipman, 2007: Carrier Lexington, Texas A&M University

- [2] Steve Backer: Essex Class Aircraft Carriers of the Second World War, Seaforth Publishing
- [3] David Wragg: Carrier Combat, Sutton Publishing
- [4] Barrett Tillman, Stephan Coonts: Clash of the Carriers, The True Story of the Marianas Turkey shoot of World War II., NAL Caliber
- [5] Louis Davidson: United States Aircraft Carriers, Waterline Shipmodelers' Planbook series
- [6] Walter Lord, 1981: Hihetetlen győzelem, Zrínyi katonai kiadó, Budapest
- [7] John Lehman: The Washington Papers Aircraft Carriers: The Real Choices: SAGE Publications
- [8] Garant Verlag: Kriegs-Schiffe der internationalen Marine
- [9] Chris Henry: Great Naval Battles 2, Battle of the Coral Sea, Naval Institut Press, Annapolis, Maryland
- [10] Alan Raven: Essex-class Carriers, Naval Institut Press, Annapolis, Maryland
- [11] Dr. Bak József -Sárhidai Gyula: Repülőgép-anyahajók és repülőgép hordozók 1912-2005: Zrínyi Kiadó
- [12] Krajnc Zoltán, Forgács Balázs, Gőcze István, Szabó József, Szabó Miklós, Padányi József, 2019: Hadtudományi Lexikon, Dialóg Campus, Budapest
- [13] Repüléstudományi Közlemények XXX.évfolyam, 2018/2. szám, Csengeri János: A LÉGI BÁZIS, MINT ERŐKIVETÍTÉSI PLATFORM
- [14] Csengeri János: A légi bázis, mint műveleti képesség komplex vizsgálata, szerepe a légi műveletekben, doktori (PhD) értekezés, 2018, Budapest
- [15] Végvári Zsolt - Pőcz Péter: Repülőgép-hordozók a második világháborúban I. rész, Haditechnika folyóirat 49. évfolyam, 2015/1. Szám
- [16] Végvári Zsolt - Pőcz Péter: Repülőgép-hordozók a második világháborúban II. rész, Haditechnika folyóirat: 49. évfolyam 2. szám
- [17] Végvári Zsolt - Pőcz Péter: Repülőgép-hordozók a második világháborúban III. rész, Haditechnika folyóirat: 49. évfolyam 3. szám
- [18] Végvári Zsolt - Pőcz Péter: Repülőgép-hordozók a második világháborúban IV. rész, Haditechnika folyóirat: 49. évfolyam 4. szám
- [19] CV-16 USS Lexington Múzeumhajó kiállítása, Corpus Christi, Texas, 2022

- [20] International Maritime Múzeum kiállítása, Hamburg, Németország, 2024
- [21] National Geographic: Az Okinawai csata (Battle of Okinawa), utolsó megtekintés dátuma: 2024.11. 16
- [22] Bánsági Andor történész: Bosszú Pearl Harborért - amerikai légitámadás Japán ellen, 1942 – Kiss László, utolsó megtekintés dátuma: 2024.11. 16, Eredetileg elhangzott 2023. október 12-én, a "100 éves a magyar nemzetközi repülés" című konferencián, az MMKM Elektrotechnikai Múzeum Bláthy termében
- [23] Smithsonian's National Air and Space Museum: The History of Aircraft Carriers: utolsó megtekintés dátuma: 2024.11. 16
- [24] Megaprojects: Essex Class Aircraft Carriers: Revolutionizing Modern Warfare, utolsó megtekintés dátuma: 2024.11. 16
- [25] World War Two: 141 - Carrier vs. Carrier - The Battle of Coral Sea - WW2 - May 9, 1942, utolsó megtekintés dátuma: 2024.11. 16
- [26] National Geographic: A Salamon Szigeteki Csata Solomon Islands, utolsó megtekintés dátuma: 2024.11. 16
- [27] History: Biggest Naval Battle of WWII 1. rész: The Battle of Leyte Gulf | Battle 360 | History, utolsó megtekintés dátuma: 2024.11. 16
- [28] History: Biggest Naval Battle of WWII, 2. rész, The Battle of Leyte Gulf | Battle 360 | History, utolsó megtekintés dátuma: 2024.11. 16
- [29] Bánsági Andor történész: A Vaszfenekű-tengerszoros legendája, tengeri összecsapások Guadalcanalért - Dr. Kaiser Ferenc, Eredetileg elhangzott: 2024. jún. 22. HÁLÓ KÖZÖSSÉGI ÉS KULTURÁLIS KÖZPONT - S4, utolsó megtekintés dátuma: 2024.11. 16
- [30] History: Battle of Kwajalein, Megjelenés dátuma: 2018.08.21, utolsó megtekintés dátuma: 2024.11.16.
- [31] Rubicon online: Tarján M. Tamás: Véget ér a Midway-szigeteki csata, 1942 június 7.
- [32] Americas navy: Aircraft Carriers – CVN, 2021.11.12.
- [33] Nagyváradi Sándor: Tengeren hajók, hajókon repülőgépek, Zrínyi Kiadó, 1978
- [34] Hadtudomány, Hadművészet: Csengeri János: Az országhatáron túl telepített katonai bázisok relevanciája napjainkban 2021/3

[35] Bak József: Repülőgép-hordozók (haditechnika fiataloknak), Zrínyi Kiadó

[36] United States Navy: Battle of the Coral Sea - Naval History and Heritage Command: utolsó megtekintés dátuma 2024.10.10

[37] Britannica enciklopédia: Pacific Islands, utolsó megtekintés 2024.11.17

10. Függelék

1. A borító lapjának mintája